

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Katedra historie

Historie v českých a slovinských učebnicích

Diplomová práce

Ondřej Koželuh

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor: dějepis - angličtina

Vedoucí práce: PaedDr. Helena Východská

Plzeň, 2015

Za pomoc při psaní děkuji vedoucí práce PaedDr. Heleně Východské.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 2015

.....
vlastnoruční podpis

OBSAH

OBSAH	4
1 ÚVOD	5
1.1 UČEBNICE	6
1.2 MĚŘÍTKA A ASPEKTY KOMPARACE	7
1.2.1 <i>Orientační aparát</i>	7
1.2.2 <i>Řídící aparát</i>	7
1.2.3 <i>Kapitoly</i>	7
2 SYSTÉM SLOVINSKÉHO ŠKOLSTVÍ	9
2.1 DĚJEPIS VE SLOVINSKÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	10
3 ORIENTAČNÍ APARÁT	13
4 ŘÍDÍCÍ APARÁT	14
5 1848 – 1914	18
6 1914 – 1939	23
7 1939 – 1945	28
8 1945 – SOUČASNOST	33
9 ZÁVĚR	38
10 POUŽITÁ LITERATURA	41
10.1 LITERATURA	41
10.2 INTERNETOVÉ ZDROJE	42
10.3 UČEBNICE	42
10.4 DALŠÍ ZDROJE	43
11 SUMMARY	44
12 PŘÍLOHY	45
SEZNAM PŘÍLOH:	45

1 Úvod

Slovinsko, stejně jako Česká republika, přechází od devadesátých let k modernějšímu pojetí obsahu i forem vyučování, jejichž podstatou je vzájemné přiblížení školských systémů evropských zemí. V postkomunistických zemích jde mimo jiné o přechod od původních osnov k tzv. kurikulární reformě¹. Ta se samozřejmě projevila v celkovém pojetí vzdělávání, ve výběru obsahu učiva, v metodice, v důrazu na interdisciplinární vztahy či kooperaci učitelů při přípravě učebního plánu (ŠVP) či projektů a v neposlední řadě též v koncepci vytváření učebnic. A právě analýza a vzájemná komparace českých a slovinských učebnic je téma, které jsem vybral pro svoji absolventskou práci, a to především na základě svého zájmu o slovinské školství.

Motivací pro tuto badatelskou práci pro mne byl především fakt, že Slovinsko jako země a její obyvatelé se mi velice zamlouvá a tak mě napadlo podrobněji zmapovat její vzdělávací systém. Zároveň jsem chtěl psát o něčem zcela novém a akademickou obcí prozatím neprozkoumaném z čehož by zároveň mohli čerpat případní další zájemci o tuto zemi, případně o styl zpracování vědecké práce.

Ke Slovinsku a vůbec nápadu srovnávat výukové médium této v Česku nepříliš známé země jsem se dostal přes program Erasmus². Již Jan Amos Komenský viděl nesporný přínos cestování a studia v zahraničí a díky modelu Evropské Unie a Schengenského prostoru je dnes tato možnost velmi snadná. FPE ZČU pro Erasmus+ nabízí 48 možností pro vycestování na čtyřiceti univerzitách v devatenácti zemích celé Evropy.

Slovinci jako národ jsou velmi rozporuplní a zároveň hrdí. Jsou s Českou republikou svázáni ve velmi mnoha ohledech – Habsburské područí v období novověku, nacistická okupace 20. století a komunistická totalita v jeho 2. polovině. Nicméně na rozdíl od nás nikdy nebylo území Slovinců „ve středu dění“ evropské historie, kultury či ekonomiky; bylo spíš periferií. A to se pravděpodobně v mnohém projevilo na jejich mentalitě³. Např. při návštěvě Národního muzea v Lublani byly „kompletní“ slovinské historii věnovány pouhé dvě místnosti. V první byl „zvěčněn“ Josip Bros Tito, zdánlivě nejvýznamnější

¹ www.eportal.mss.edus.si

² Od září 2014 již Erasmus+

³ Rozhovor s Marinem Pelaičem dne 28. 4. 2014 originál uložen v archivu autora

jugoslávský hrdina všech dob, a druhá začínala rokem 1991⁴. Vysvětlení spatřuji v tom, že Slovinci jsou hrdi na svůj stát, existující necelých 25 let, a vše co bylo předtím, berou s velkou rezervou. V rozhovoru s místními obyvateli mi zároveň bylo řečeno, že jejich politicko-ekonomická orientace je momentálně jednoznačně „západní“. Tomu nahrává i brzké zavedení eura jako platidla⁵. Přestože do střední Evropy však svou polohou de facto nepatří, Středoevropany se cítí být (na Balkán sami sebe však také nepočítají a za jižní Evropany se nepovažují). Zde je jasně patrná jejich geopolitická rozpolcenost, která se do jisté míry projevuje i ve vzdělávání a tvorbě učebnic.

K analytickému textu této práce přeložím slovinské kurikulum⁶, abych lépe dokumentoval styl a trendy vyučování dějepisu ve Slovinsku a abych našel rozdíly v obsahu učiva historie ještě před samotným rozbořem. Srovnávat slovinská kurikula s českým RVP však nebudu, neboť to není cílem, ani obsahem mé práce. Navíc by toto srovnání potřebovalo velmi dlouhou a náročnou analýzu.

1.1 Učebnice

K rozboru jsem si vybral čtyři učebnice. Po konzultaci s Mgr. Milošem Flajšhansem⁷ jsem jako zástupce České republiky zvolil knihy nakladatelství SPN⁸ Dějepis 8⁹ a Dějepis 9¹⁰ vydané roku 2012 (autorka Veronika Válková), protože z jeho diplomové práce vyplynula kvalita daných médií. Na doporučení Danijely Trškan^{11,12} jsem jako reprezentanta Slovinska vybral učebnice nakladatelství Rokus Klett¹³ Raziskujem preteklost¹⁴ 8¹⁵

⁴ 25. 6. 1991 vyhlášena nezávislost Slovinska

⁵ 1. 1. 2007

⁶ Viz. Přílohy

⁷ Rozhovor s Milošem Flajšhansem dne 25. 8. 2014, originál uložen v archivu autora

⁸ Dále jen „SPN“

⁹ VÁLKOVÁ, Veronika. *Dějepis 8 pro základní školy: novověk*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2008. ISBN 978-807-2354-047.

¹⁰ VÁLKOVÁ, Veronika. *Dějepis 9 pro základní školy: nejnovější dějiny*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2009, 159 s. ISBN 978-807-2354-283.

¹¹ Vedoucí katedry historie na FF Univerzity v Lublani, koordinátorka dějepisného vyučování za Slovinsko v rámci EU, styčná osoba pro program Erasmus, obor dějepis v Lublani

¹² Rozhovor s Danijelou Trškan dne 26. 2. 2014 originál uložen v archivu autora

¹³ Dále jen „RP“

¹⁴ „Zkoumáme minulost“ – přeloženo ze slovinštiny

a *Raziskujem preteklost 9*¹⁶ vydané roku 2010 (autoři Anita Mirjanič, Jelka Razpotnik a kolektiv), protože jsou ve Slovinsku nejpoužívanější a podle Danijely Trškan i nejlepší na trhu.

1.2 Měřítka a aspekty komparace

1.2.1 Orientační aparát

Analýzu orientačního aparátu provedu podle výčtu uvedeného v odborné knize Jana Průchy¹⁷. Do něho dle autora patří:

obsah učebnice, členění učebnice na tematické bloky, kapitoly, lekce, rejstříky.¹⁸

1.2.2 Řídící aparát

Při analýze řídicího aparátu budu postupovat obdobně jako při analýze orientačního aparátu¹⁹. Podle Průchy do ní patří:

předmluva, návod k práci s učebnicí, stimulace detailní, odlišení úrovní učiva, otázky a úkoly za témata, lekce, explicitní vyjádření cílů učení pro žáky, instrukce k úkolům komplexnější povahy, náměty pro mimoškolní činnosti s využitím učiva, prostředky nebo instrukce k sebehodnocení pro žáky, výsledky úkolů a cvičení, odkazy na jiné zdroje informací²⁰.

1.2.3 Kapitoly

Svou práci rozdělím na čtyři kapitoly, pokrývající historické údobí let 1848 až po současnost. Těchto necelých 170 let jsem si vybral proto, že po revolučním roce 1848 se obě země začaly významně zasazovat o svoji samostatnost a procházely národním obrozením. První kapitola bude mapovat situaci až do roku 1914, tedy do začátku První

¹⁵ AL], Anita Mirjanič ... [et], [zemljevidi Monde NEUF a Slikovno gradivo Bridgeman Art ... et]. AL]. *Raziskujem preteklost* 8. 2. vyd. Ljubljana: Rokus Klett, 2010. ISBN 978-961-2710-095.

¹⁶ JELKA RAZPOTNIK, Damjan Snoj, [ilustracije Iztok SITAR, Zemljevidi Monde NEUF a Slikovno gradivo Delo ... et]. AL]. *Raziskujem preteklost* 9. 1. natis. Ljubljana: Rokus, 2005. ISBN 978-961-2094-751.

¹⁷ PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýza edukačního média*. Brno: PAIDO, 1998.

¹⁸ Absolutní výčet k nalezení tamtéž na straně 142

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Tamtéž na straně 141

světové války. Zde se budu zabývat formální stránkou učebnic, budu si všímat dějin každodennosti, kapitol o kultuře, poměru národních a světových dějin, obrazového materiálu a samotné faktografie.

Druhá kapitola, obsahující události let 1914 – 1939 bude koncipována podobně jako kapitola první. Již se nebudu zabývat formálními aspekty knih, zato budu klást velký důraz na analýzu ikonického textu, dějin každodennosti, gender historie, kultury a poměru národních a světových dějin. Zároveň se pokusím najít stopy posílení národního smýšlení, tolik typického pro meziválečnou dobu.

Třetí kapitolu „zasvětim“ pouze Druhé světové válce, jakožto (prozatím) nejkrvavějšímu konfliktu v dějinách lidstva a základnímu kameni dnešního světa a společnosti. Věnovat se budu kvalitě obrazového materiálu, zajímat mě budou dějiny každodennosti, postavení žen ve společnosti, poměr národních a světových dějin a také se zaměřím na počet nových pojmů, jmen a letopočtů.

Poslední, čtvrtá kapitola bude věnována poválečnému dění až do současnosti (kam až učebnice ve svém obsahu zasahuje). S tím je spojena potřeba aktualizace učiva, která mě v této kapitole bude zajímat. Také si budu všímat dalších trendů, jako jsou dějiny každodennosti, dějiny umění a kultury, gender historie, pojetí ikonografického textu, poměr národních a světových dějin a stejně jako v předchozí kapitole kvantifikuji všechna nová jména, pojmy a letopočty.

2 Systém slovinského školství

Slovinsko je, stejně jako Česká republika slovanský, postkomunistický stát, proto se jeho vzdělávací systém podobá českému v základních rysech i v dílčích formách a strukturách. V protikladu k tomuto tvrzení se však slovinské vzdělávání odlišuje v pojetí předškolní edukace. V naší zemi se děti do mateřských škol přijímají od 3 do 6 let. Ve Slovinsku je možné dítě k předškolnímu vzdělávání (*Kindergarten*)²¹ přihlásit už v jednom roce života.

Neshodu ve školním systému nalezneme i na dalším stupni – na základních školách (*Osnovna šola*)²². Základní vzdělávání sice trvá od šesti, do patnácti let věku, stejně jako u nás, avšak dělení na stupně je odlišné. Základní škola je rozdělena na 3 cykly po 3 letech. První cyklus pokrývá první až třetí ročník, druhý cyklus čtvrtý až šestý ročník a třetí cyklus sedmý až devátý ročník²³.

Teprve systém středních škol je identický s tím naším. I ve Slovinsku trvá standardní studium na střední škole 4 roky. Po dokončení základního vzdělávání si studenti vybírají z několika možností. Jimi jsou *poklicne*²⁴, *tehniške šole*²⁵ a *gimnazija*²⁶.

Systém vysokých škol je ve Slovinsku identický jako v České Republice. Studium je dvoustupňové, přičemž bakalářské studium trvá 3, nebo 4 roky, jedná-li se o technickou školu, magisterské studium zabere studentovi 2 roky a doktorské další 3²⁷.

²¹ „Mateřská škola“ - přeloženo ze slovinštiny

²² „Základní škola“ - přeloženo ze slovinštiny

²³ TRŠKAN, Danijela a [English translation FUROCAT]. *Arab world in the subjects of history, geography and Slovene language in elementary and secondary schools in Slovenia*. 1st ed. Ljubljana: Slovenian National Commission for UNESCO, 2013. ISBN 978-961-9358-900, str. 12.

²⁴ „Odborná škola“ – přeloženo ze slovinštiny

²⁵ „Technická škola“ – přeloženo ze slovinštiny

²⁶ „Gymnázium“ – přeloženo ze slovinštiny

²⁷ TRŠKAN, Danijela a [English translation FUROCAT]. *Arab world in the subjects of history, geography and Slovene language in elementary and secondary schools in Slovenia*. 1st ed. Ljubljana: Slovenian National Commission for UNESCO, 2013. ISBN 978-961-9358-900, str. 10-11.

2.1 Dějepis ve slovinských základních školách

Složení předmětů vyučovaných na základních školách je ve Slovinsku i v Česku totožné. Jak se liší obsah vyučování v jednotlivých předmětech, jsem nezkoumal v širších souvislostech, naproti tomu jsem však prostudoval veškeré dostupné materiály ke zjištění faktů týkajících se přímo obsahu vyučovacího předmětu dějepis. Zde jsem došel k překvapivým závěrům a zjištěním týkajících se odlišnosti obou pojetí.

Prvním překvapením bylo zjištění, že v šestém ročníku ve Slovinsku je dějepis dotován pouze 1 hodinou týdně, na rozdíl od škol českých, kde jsou dějepisu přiděleny hodiny 2. Celková dotace hodin dějepisu na základních školách je 239 hodin za čtyři roky. 35 v šesté třídě, 70 hodin ve třídě sedmé a osmé a 64 hodin v poslední, deváté třídě²⁸. Tato čísla jsou ve srovnání s českým školstvím samozřejmě nižší, neboť v ČR na dějepis v základním školství připadá 280 hodin vyučování, 70 v každém roce.

Mnohem více zarážející pro mě však byl samotný obsah vyučování jednotlivých ročníků, a to především obsah vyučovacího celku pro šesté třídy. Během prvního roku se žáci z oblasti historie dozví o *„dějepise samotném, letopočtech, prvních záznamech, lidském osidlování během času, úloze rodiny během času, životě a životosprávě na venkově a ve městech, kulturním dědictví a zvycích a obyčejích lidí. Dále jsou zmíněny počátky medicíny, astronomie, matematiky, umění a náboženství.“*^{29,30}

Jak je z citace patrné, je ve Slovinsku přikládáno hodně důležitosti dějinám každodennosti, na druhou stranu se podle mých analýz žáci v prvním roce neseznámí s takřka žádnou faktografií. V českých školách je tomu přesně naopak. Obsah učiva v prvním ročníku tzv. II. stupně ZŠ (a také nižšího gymnázia) je zaměřen především na faktografii ze světových dějin, dějinám každodennosti a dějinám českým je v učebnicích (resp. v RVP) věnován minimální čas³¹.

²⁸ TRŠKAN, Danijela a [English translation FUROCAT]. *Arab world in the subjects of history, geography and Slovene language in elementary and secondary schools in Slovenia*. 1st ed. Ljubljana: Slovenian National Commission for UNESCO, 2013. ISBN 978-961-9358-900, str. 17-18.

²⁹ Tamtéž, str. 21-22.

³⁰ Přeloženo z angličtiny

³¹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. str. 44-47.

Na základě svých dosavadních zkušeností bych jako pedagog zvolil optimální „zlatou střední cestu“, tedy průnik obou systémů, aby žák získal komplexní představu o nejstarších dějinách světa a své vlasti.

V sedmé třídě slovinských základních škol se žáci učí o „*způsobu života v pravěku, archeologických místech ve Slovinsku, starověkých civilizacích v Americe, Číně a Indii, vývoji Řecka a Říma a jejich kultury a ekonomiky, migraci lidí a životě ve středověku a vytváření prvních evropských států, Mongolské říši a blízkovýchodních říších*“.^{32,33}

Podle výčtu uvedeného výše je zřejmé, že v sedmé třídě se již žáci slovinských škol seznamují s faktografií a díky mé vlastní zkušenosti mohu nyní říci, že také ve Slovinsku, stejně jako v České republice, je faktografii věnováno většinové procentu učebního času³⁴. Jako badatelskou metodu jsem v této souvislosti využil hospitaci přímo v hodině dějepisu na základní škole Mirana Jarca v Lublani. Tématem této hodiny bylo systematické opakování tématu „*Starověké Řecko*“, po němž měl následující hodinu následovat velký opakovací test. Během celých 45 minut nepadlo jediné slovo například o dějinách každodennosti. Hlavním aspektem byla faktografie. Díky této zkušenosti mohu konstatovat, že kniha Danijely Trškan je poněkud zavádějící, protože nabízí jiné výstupy, než školní realita. Na základě svých vlastních zkušeností se domnívám, že slovinské školství se podobá českému více, než by z teoretických dokumentů mohlo vyplývat. Protože i ve slovinském kurikulu³⁵ se faktografii věnuje přibližně 70-80% výuky, nicméně bude pravděpodobně záležet na každém jednotlivém učiteli, jak si svoji výuku přizpůsobí.

V osmém ročníku, která už se z poloviny přímo týká mé práce, se ve Slovinsku žáci učí o „*zeměpisných objevech, humanismu a renesanci, reformaci a protestantismu v Evropě a Slovinsku, objevování Afriky, rozšiřování Osmanské říše, povstáních v Evropě a Slovinsku, osvícení, politickém vývoji Francie a Anglie, Habsburské monarchii za vlády Marie Terezie a Josefa II., vzniku USA, Velké francouzské revoluci a Napoleonských*

³² TRŠKAN, Danijela a [English translation FUROCAT]. *Arab world in the subjects of history, geography and Slovene language in elementary and secondary schools in Slovenia*. 1st ed. Ljubljana: Slovenian National Commission for UNESCO, 2013. ISBN 978-961-9358-900, str. 22.

³³ Přeloženo z angličtiny

³⁴ Náslech hodiny dějepisu v sedmém ročníku na škole Mirana Jarca v Lublani pod vedením Toneho Kranjca

³⁵ Viz. Přílohy

válkách, baroku, industrializaci, Evropě, Slovinsku, Japonsku a USA v devatenáctém století, postavení žen a dětí.^{36,37}“

Z citace se dá usoudit, že obsah vyučování je v osmé třídě velice podobný tomu, který předkládá Rámcový vzdělávací program v České republice. Za zajímavou považuji část o „postavení žen a dětí“, která naznačuje emancipační smýšlení ve Slovinsku, zatímco v českém prostředí se tato problematika nijak specificky nezmiňuje.

Učivo deváté třídy ve Slovinsku je z obsahového hlediska de facto totožné jako to v Česku. Žáci se učí o „*První a Druhé světové válce, meziválečném období, Studené válce, dekolonizaci, industrializaci a ekonomickém růstu ve dvacátém století, globalizaci ve dvacátém prvním století, vývoji vědy, každodenním životě a Slovincích ve dvacátém a dvacátém prvním století.*“^{38,39}“

Je samozřejmě logické, že učivo, které se ve svém didaktickém obsahu liší, jsou národní dějiny. Jako zajímavý fakt bych zde zdůraznil poslední slova citace „Slovinci ve dvacátém prvním století“. Těchto pár slov naznačuje, že současnosti je ve Slovinsku také věnována pozornost. V českém prostředí tomu tak dle mých zkušeností není už jenom proto, že některé používané učebnice (SPN – Dějepis – Nejnovější dějiny⁴⁰), vyšly již před rokem 2000, a tedy nemohou podat jakoukoli zprávu o současném světě.

³⁶ TRŠKAN, Danijela a [English translation FUROCAT]. *Arab world in the subjects of history, geography and Slovene language in elementary and secondary schools in Slovenia*. 1st ed. Ljubljana: Slovenian National Commission for UNESCO, 2013. ISBN 978-961-9358-900, str. 22.

³⁷ Přeloženo z angličtiny

³⁸ TRŠKAN, Danijela a [English translation FUROCAT]. *Arab world in the subjects of history, geography and Slovene language in elementary and secondary schools in Slovenia*. 1st ed. Ljubljana: Slovenian National Commission for UNESCO, 2013. ISBN 978-961-9358-900, str. 23.

³⁹ Přeloženo z angličtiny

⁴⁰ KUKLÍK, Jan, Jiří KOCIAN a Markéta PARKANOVÁ. *Dějepis pro 9. ročník základní školy a 4. ročník osmiletého gymnázia: pro základní školy a víceletá gymnázia: učebnice*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, c1999, 142 s. ISBN 80-723-5077-3.

3 Orientační aparát⁴¹

Přítomnost v učebnici: ANO/NE

	RP 8	RP 9	SPN 8	SPN 9
Obsah učebnice	ANO	ANO	ANO	ANO
Členění učebnice na tematické bloky, kapitoly, lekce	ANO	ANO	ANO	ANO
Rejstříky	NE	NE	NE	NE

Už z tabulky je patrné, že všechny čtyři učebnice, respektive dva typy učebnic, si budou co do formátu velmi podobné. V obou případech se obsah nachází na začátku učebnice a je velmi přehledný a intuitivně navržený.

Členění na kapitoly a bloky je zpracované v učebnicích SPN i RP velice obdobně. Formální úprava nadpisů je totiž rozdělena na tři úrovně – hlavní nadpis - nadpis - podnadpis: „*Velká francouzská revoluce a Napoleonské války - Příčiny revoluce – Rozdělení francouzské společnosti*⁴²“. Nutné je podotknout, že v učebnicích RP je často využívána metoda nadpisové otázky, která má nepochybně kladný motivační vliv na žáky: „*Evropa a svět v 19. století: technická revoluce a industrializace – Jak imperialismus změnil tvář světa – Proč si evropské země rozdělily svět*⁴³“. V učebnicích SPN tato metoda chybí. Avšak co se týče zpracování a přehlednosti nadpisů, přikláněl bych se spíše ke slovinským učebnicím, které jsou z mého pohledu lépe navržené.

Rejstříky nenalezneme ani v jedné sadě učebnic, což ze širšího hlediska ničemu neškodí, protože v obou případech jsou malé slovníčky umístěny za každou kapitolou, a tím pádem se vztahují přímo a přehledně k danému tématu a usnadňují žákům orientaci v učivu.

⁴¹ Členění tabulky jsem převzal z DP studenta Miloše Flajšhanse z roku 2013; její zpracování se mi jevílo jako poměrně zdařilé

⁴² SPN 8 strana 55

⁴³ RP 8 strana 114 a 127

4 Řídící aparát⁴⁴

Přítomnost v učebnici: ANO/NE

	RP 8	RP 9	SPN 8	SPN 9
Předmluva	ANO	ANO	ANO	ANO
Návod k práci s učebnicí	ANO	ANO	ANO	ANO
Stimulace detailní	ANO	ANO	ANO	ANO
Odlišení úrovně učiva	NE	NE ⁴⁵	ANO	ANO
Otázky a úkoly za témata, lekce	ANO	ANO	ANO	ANO
Otázky a úkoly k celému ročníku	NE	NE	NE	NE
Explicitní vyjádření cílů učení pro žáky	NE	NE	ANO	ANO
Instrukce k úkolům komplexnější povahy	NE	NE	NE	NE
Náměty pro mimoškolní činnosti s využitím učiva	NE	NE	NE	NE
Prostředky nebo instrukce k sebehodnocení pro žáky	NE	NE	NE	NE
Výsledky úkolů a cvičení	NE	NE	NE	NE
Odkazy na jiné zdroje informací	ANO ⁴⁶	NE	ANO	ANO

Stejně jako v případě orientačního aparátu jsou si obě sady učebnic velice podobné. Ne sice ze sta procent mnou vybraných kritérií, přesto je vzájemná analogie více než patrná.

Podrobněji se zaměřím na kategorie „*stimulace detailní*“, „*otázky a úkoly za témata, lekce*“ a „*odkazy na jiné zdroje informací*“ (viz výše), protože je hodnotím jako jedny z nejdůležitějších součástí učebnic. Zmíním i součást „*explicitní vyjádření cílů učení pro*

⁴⁴ Členění tabulky jsem převzal z DP studenta Miloše Flajshanse z roku 2013; její zpracování se mi jevílo jako poměrně zdařilé

⁴⁵ Tento aspekt je však již postižen v osnovách, viz. Přílohy

⁴⁶ Pouze v kapitole „Můj příběh“

žáky“. Z tabulky je patrné, že jak české, tak slovinské knihy splňují dané kritérium, nicméně každá k němu přistupuje trochu jinak. Jako zkušební vzorek jsem vzal vybraných 5 stran tématu „*Revoluce 1848*“ a analyzoval počet doplňujících otázek v obou učebnicích. RP 8 nabízí dětem na daném prostoru 8 otázek, což je 1,5 otázky na stránku. SPN 8 dokonce 16, což dělá přes 3 otázky na stránku. V tomto ohledu se zdá být česká učebnice lepší než slovinská, protože otázky z hlediska didaktického představují aktivizující faktory a pomáhají žákům se směrem v učení a přípravě.

Důležitým aspektem je také umístění otázek v textu. V učebnicích RP 8 a RP 9 najdeme blok otázek vždy na konci kapitoly na úplném spodku stránky ve dvou tabulkách: „*Jestli víš...*“ a „*Opakování a Promysli*“⁴⁷. Tuto součást samozřejmě hodnotím kladně, protože ne v každé učebnici je k nalezení. Na druhou stranu se mi jako výhodnější jeví provedení v učebnicích SPN 8 a SPN 9. Zde jsou otázky vloženy za každou kapitolou napříč dvojstránkami a tedy rozmístěny náhodně v textu, což mi přijde lepší díky orientaci. Otázky jsou vždy připojeny přímo k textu, a tedy usnadňují žákům vyhledávání odpovědí. Témata otázek jsou většinou shodná, což je u stejných kapitol logické.

Navíc jsou v učebnicích SPN přítomny další „zvědavé“ otázky, k nalezení jsou na postranních lištách. Na tyto otázky nejsou v textu odpovědi a žáci si odpovědi musí zjišťovat z jiných zdrojů. Často tyto doplňující otázky odkazují na mezipředmětové vztahy. Např.: „*Zjistěte, co je to utopický socialismus. Pomůže vám vyučující občanské výchovy,* nebo „*Kdo to byli volyňští Češi? Pomůže vám vyučující zeměpisu.*“⁴⁸ V této součásti učebnic spatřuji 2 velké přínosy. Samostatná práce při hledání odpovědí pomůže žákům propojit znalosti z různých, na první pohled nesouvisejících, předmětů a nevědomě využít princip transferu znalostí. K tomu v dětech podnítl zájem o látku a zlepšil jejich schopnost vyhledávání informací z jiných zdrojů.

Za velmi užitečnou součást považuji slovníčky pojmů, nacházející se za každou větší kapitolou v učebnicích SPN, kde jsou vysvětleny (i se správnou výslovností, jedná-li se o cizí slova) nejdůležitější pojmy vztahující se k danému tématu. V učebnicích RP se tato součást objevuje za každou kapitolou (průměrně každou druhou stranou), ale většinou obsahuje pouze jediný pojem.

⁴⁷ Přeloženo ze slovinštiny

⁴⁸ SPN 8 strana 91 a SPN 9 strana 83

Zajímavá je také složka „*Jestli viš...*“ v učebnicích RP. Slouží jako motivační a zábavná část knih. Objevuje se průměrně jednou za 10 stran a obsahuje zajímavosti a kuriozity k danému tématu. „*Jestli viš, že kancléř Metternich z Vídně unikl do Londýna převlečený za ženu?*“⁴⁹ Jde o paralelu se „*zvídavými*“ otázkami v SPN, ale opět se mi zdá české provedení lepší. V učebnicích SPN je těchto otázek víc a jsou rozmístěny náhodně na pozadí učebnice.

Co ve slovinských učebnicích chybí, nebo se objevuje zcela sporadicky, jsou odkazy na další zdroje informací. Tak jako otázky v textu je tato forma aktivizující a motivující pro žáky. Navíc často podporuje mezipředmětové vazby a v neposlední řadě ulehčuje práci učiteli, který s nabídnutým materiálem může dále pracovat. V učebnicích se s touto součástí setkáme v postranních lištách spolu s obrázky, otázkami aj. Autoři tento aspekt postihli většinou formou referátů. „*Udělejte si referát o počátcích letectví*“⁵⁰. Odkaz na jiný zdroj sice není přímo uveden, nicméně donutí žáky jej nalézt a použít. Tento postup mi přijde jako ještě efektivnější, než kdyby byl k nabídce referátu přímo připsán zdroj, ze kterého by měly děti čerpat.

Při zběžném pohledu do obou učebnic lze najít jeden velký formální, a vlastně i obsahový rozdíl. Jsou jím uvedené „*klíčové kompetence a očekávané výstupy*“⁵¹ v učebnicích SPN. Žádnou takovou stranu ve slovinských knihách nenalezneme, což je v tomto případě pozitivní. Tato stránka je podle mého soudu dobře navržená, pouze pokud by byla v metodické příručce, ale pro žáky není nijak relevantní, především protože učebnice je pro žáky a ne pro učitele. Pro studenty osmé a deváté třídy (v případě SPN 6 a SPN 7 dokonce šesté a sedmé) je tato strana nanejvýš zbytečná a dokonce matoucí, protože si nedovedu představit, že by kdokoli ve věku patnácti let rozuměl výňatku z RVP, či by vůbec měl zájem o jeho prostudování. Z tohoto pohledu je slovinská učebnice jednoznačně lepší.

V učebnici RP 8 (v RP 9 už však ne) se také nachází jedna zajímavá dvojstránka věnující se dějinám každodennosti. „*Můj příběh*“⁵² pojednává o Sedícím býkovi a popisuje život indiánů v Severní Americe. K textu jsou také připojeny výňatky z románu *Vinnetou* Karla Maye. V učebnicích SPN se takové pasáže také objevují na postranních lištách, avšak

⁴⁹ RP 8 strana 92

⁵⁰ SPN 8 strana 103

⁵¹ SPN 8 a SPN 9 strana 4

⁵² Přeloženo ze slovinštiny

většinou jsou velmi krátké, tudíž ne tak působivé. Součástí dvojstránky jsou také tabulky s otázkami a aktivitami a odkazy na zdroje informací k danému tématu. Na škodu je, že se tyto 2 tabulky neobjevují nikde jinde. I tak se mi jeví slovinské řešení lepší, než české.

Zajímavým faktorem, který se však nevztahuje na žádné kritérium, je pořizovací cena učebnic. Zatímco cena učebnic SPN je za fixních 147 Kč, tedy za 5,25 €⁵³, cena učebnic RP se pohybuje mezi 15 až 20 €, což je samozřejmě neporovnatelně vyšší částka.

⁵³ Kurz Eura a Koruny české 19. 1. 2015

5 1848 – 1914

V této kapitole se budu věnovat pouze 2 učebnicím a to SPN 8 a RP 8, protože právě v nich daná data odpovídá jejich obsahu. Taktéž se budu zabývat poměrem národních a světových dějin, porovnám obrazový materiál, uspořádání stránek a budu si všimát jednotlivých detailů v textu, jako je například kvantitativní analýza dat a jmen, kultura, dějiny každodennosti, gender historie, atd. Výše uvedený výčet bude s malými odchylkami platit pro následující 4 kapitoly.

Prvním zajímavým faktem je ten, že učebnice RP 8 analyzuje období let 1848 – 1914 na ploše 61 stran⁵⁴. Zároveň rokem 1914 učebnice končí a téma První světové války již patří učebnici RP 9. V případě učebnice SPN 8 je situace velmi odlišná, protože necelých sedmdesát let historie je „vměstnáno“ pouze do 37 stran⁵⁵, což je velký rozdíl oproti slovinskému textu. O tom, proč tomu tak je, se zmíním později. Navíc je v učebnici SPN 8 věnována celá jedna velká, ač nikterak rozsáhlá, kapitola o První světové válce.

Obě učebnice shodou okolností začínají tématem „*Revoluce 1848*“ na téže straně a se stejným názvem, pouze v případě slovinské učebnice ještě s přídomek „*Léto revolucí*“. Na fakt nadpisů objevujících se v učebnicích RP 8 a RP 9 budu poukazovat i dále. Kladně také hodnotím hlavní myšlenky a nejdůležitější pojmy k daným kapitolám, které se objevují u každého nadpisu u slovinských učebnic. Tato forma se samozřejmě objevuje i v učebnicích SPN, ale nalezneme ji až za textem na konci kapitoly. Obě formy považuji za didakticky přínosné, ale slovinské řešení mi přijde elegantnější a žákům usnadňuje orientaci.

Z celkového počtu 18 kapitol v učebnici RP 8 se jich národní historii věnuje 5. Na 61 stran textu připadá 17 stránek národních dějin. V případě učebnice SPN 8 se z 15 kapitol věnují českým zemím 4 kapitoly. 9 stran zabývajících se českými dějinami nalezneme na 37 stranách učebnice. I bez zbytečného počítání procentuálního zastoupení je na první pohled jasné, že jsou si obě učebnice velmi podobné, co se týče poměru národních a světových dějin.

⁵⁴ RP 8 strana 91 – 152.

⁵⁵ SPN 8 strana 91 – 128.

Důležitým faktorem je pro srovnání obou učebnic uspořádání stránek a účinné využívání prostoru pro učivo. V tomto ohledu jednoznačně vyhrává SPN. Prvním patrným aspektem je přítomnost časových přímek v záhlaví učebnice SPN. Ve slovinských knihách žádné časové přímký nejsou. Místo nich můžeme spatřit pouze prázdný prostor, který je didakticky naprosto nevyužitý a mohl by tak být jednoduše zaplněn právě časovou osou. Již jsem zmiňoval a kladně hodnotil formu nadpisů, které mají motivační funkci a zároveň obsahují nejdůležitější myšlenky kapitoly. Zabírají přibližně stejnou plochu jako nadpisy v českých učebnicích a navíc jsou efektivněji využity. V tomto bodě se přikláním ke slovinskému řešení. V čem však česká učebnice naprosto dominuje, je využívání prostoru pro učivo. Stránky učebnice SPN jsou striktně rozděleny do 4 částí – záhlaví s nadpisem, nebo časovou osou, 2 postranní lišty s obrazovým materiálem, otázkami, aj. a střední částí stránky věnované výkladu, obrazovému materiálu, otázkám, aj⁵⁶. Toto uspořádání usnadňuje orientaci a žáci si brzy zvyknou na práci s učebnicí. RP je v tomto ohledu mnohem víc chaotická. Přibližně z poloviny se drží schématu – nadpis, postranní lišta a výklad, avšak druhá polovina stránek graficky vzájemně prolíná všechny 3 součásti, a učebnice se tak stává nepřehlednou a ztěžuje žákům orientaci v ní⁵⁷. Pro práci ve třídě bych z tohoto ohledu určitě zvolil učebnici SPN.

Další faktor, který jednoznačně ovládá SPN je efektivní využívání prostoru. Na stranách učebnice se pouze sporadicky nachází volný a nevyužitý prostor a přesto učebnice nepůsobí nijak chaoticky a orientace je velmi intuitivní⁵⁸. Veškerá plocha dvojstránky je didakticky plně využita pro učební materiál. Naproti tomu využívání prostoru v učebnici RP je velice špatné. S malými výjimkami je na každé straně nevyužitá plocha, kde by mohl být dětem nabídnut nějaký zajímavý materiál. Tento faktor se týká především postranních lišt, které jsou většinou zaplněny sotva z poloviny, ale také části záhlaví⁵⁹. Tohle je důvod, proč je látka let 1848 – 1914 roztažena na 61 stran oproti 37 stranám učebnice SPN. Jediná příčina je neefektivní využívání prostoru stránek. V tomto ohledu jednoznačně pozitivně vychází učebnice SPN a naproti tomu negativně učebnice RP.

Obrazový materiál je nezbytnou součástí každé učebnice dějepisu. Je však nutné ho vybírat pečlivě a vhodně tematicky. Zároveň se domnívám, že je potřeba nezahlcovat žáky

⁵⁶ SPN 8 strana 114 a 115

⁵⁷ RP 8 strana 92 a 93

⁵⁸ SPN 8 strana 108 a 109

⁵⁹ RP 8 strana 96 a 97

přemírou vizuálních vjemů. V učebnici RP 8 je rozmezí let 1848 – 1914 věnováno 114 ilustrací, z toho 10 map, což dělá necelé 2 kusy na stránku. Naproti tomu učebnice SPN nabízí 99 ilustrací a z toho 6 map, což dělá skoro 3 kusy na stranu. Ve slovinské knize je možné najít dokonce jednu dvojstránku zcela bez obrazového materiálu⁶⁰. Pro žáky je zcela jistě tato dvojstrana neatraktivní, didakticky špatně navržená a tedy zbavená motivace. V české učebnici taková situace nenastane, pouze jednou není strana doplněna ilustrací a to kvůli tabulce, zaplňující většinu prostoru. Přesto jsou alespoň na protější straně dva portréty⁶¹. Je tedy logické, že v tomto ohledu lépe vychází učebnice SPN. Zarážející je také vysoký počet karikatur, zobrazených v učebnici RP. Tato podoba ilustrace je samozřejmě vhodná, ale pouze jako jedna z forem dobové vizualizace, tedy v omezené míře. Musím však přiznat, že z mého náslechu druhé hodiny⁶² vyznívá, že práce s karikaturami je ve Slovinsku oblíbená, protože celé vyučování v devátém ročníku probíhalo vysvětlováním a pojmenováváním karikatur žáky na téma studené války. Zarážející je také nedostatečná velikost většiny portrétů v učebnici RP⁶³. Žáci si stěží dokáží pořádně prohlédnout a následně vybavit podobu královny Viktorie, když má její portrét rozměry 3 krát 3 centimetry. V učebnici SPN takto malé portréty, případně ilustrace, jsou pouze výjimečně. Nejzvláštnější je fakt, že konkrétně v případě medailonku královny Viktorie je v celé postranní liště už jen Florence Nightingale a nejméně 70 procent prostoru zůstává nevyužito, což v poměru k minimalistickým ilustracím přímo bije do očí. Z celkového hlediska, vztahujícímu se k ilustracím, je učebnice SPN didakticky mnohem lépe navržená a zrealizovaná, než učebnice RP.

Stejně jako v případě hodnocení otázek v učebnici použiji stejný princip s výběrem 5 náhodných stránek z obou učebnic pro analýzu počtu jmen a letopočtů. Jako společný faktor vezmu první kapitolu obou učebnic – Revoluce 1848. Je samozřejmé, že stejný obsah by měl obsahovat alespoň podobný počet důležitých jmen a letopočtů. V učebnici SPN 8 se na prvních 5 stranách kapitoly Revoluce 1848 nachází pouhých 6 letopočtů, nepočítaje časové osy na horní liště. Učebnice RP nabízí 8 dat, což je číslo podobné a zároveň velice nízké. Je vidět, že obě dvě knihy dávají přednost především vysvětlování,

⁶⁰ RP 8 strana 106 a 107

⁶¹ SPN 8 strana 94 a 95 – Maršál Radecký a František Josef I.

⁶² Náslech dvou hodin dějepisu na Základní škole Mirana Jarca v Lublani, pod vedením Tone Kranjca v sedmém a devátém ročníku

⁶³ RP 8 strana 99

než popisování a zbytečně nezahlcují žáky desítkami letopočtů. SPN 8 ve stejném rozmezí dává žákům informace o 10 osobnostech a stejný počet obsahuje i RP 8, což opět značí vyrovnanost obsahové stránky obou médií. Existuje však jeden rozdíl, který staví do popředí českou učebnici. Výše jsem se zmiňoval o nekvalitním obrazovém materiálu ve slovinské knize. Z 10 zmíněných jmen jsou pouze 2 vyobrazena a to ještě způsobem, který jsem taktéž popisoval. Naproti tomu je z 10 osobností v SPN 8 vyobrazeno celých 6. Velikost jednotlivých portrétů navíc jednoznačně převyšuje ilustrace v RP 8.

Kultuře v druhé polovině 19. století a počátku 20. století je v učebnici SPN 8 věnováno necelých 6 stran. Kapitola postihuje všechny nejdůležitější složky umění, jako je architektura, výtvarné umění, hudba, aj.⁶⁴. Obsah nabízí základní pojem o umění dané doby a je doplněn častým a vhodným obrazovým materiálem. Zmíněni jsou nejdůležitější autoři svých odvětví. Učebnice RP 8 dává žákům kulturní přehled na ploše 4 stran, což je poměrově mnohem menší počet vzhledem k množství stran pokrývajících daný časový úsek. Obsah zároveň působí didakticky nekompaktně, protože podkapitoly nejsou rozděleny podle různých odvětví a žáci tak mají ztíženou orientaci v textu. Obrazový materiál také není zdařilý. Z 8 ilustrací (oproti 23 v učebnici SPN) jsou 2 fotografie současné. Samozřejmě je v pořádku vkládat do učebnic současné fotografie^{65,66} nicméně neshledávám užitečné zařadit do výběru pouhých 8 ilustrací současnou fotografii závodu Tour de France⁶⁷. Mnohem lépe by v tomhle ohledu posloužila dobová fotografie, ukazující tehdejší závodníky a jejich vybavení.

Pod pojem dějiny každodennosti lze zařadit především témata týkající se vědy a pokroku. V učebnici SPN jsou jim věnovány necelé 4 stránky textu pojednávající o úspěších vědy na přelomu 19. a 20. století⁶⁸. Kapitola je zpracována velice kvalitně a pokrývá nejdůležitější přehled vědeckého pokroku v daném období, doplněném dobovými ilustracemi a fotografiemi. Zároveň jsou zmíněny nejdůležitější osobnosti jednotlivých odvětví jako například doprava, komunikace, elektřina aj. V učebnici RP je téma rozprostřeno na 4 místech⁶⁹. Z hlediska orientace žáků je lepší řešení v české knize. Obrazový materiál je

⁶⁴ SPN 8 strana 123 - 128

⁶⁵ „Eiffelova věž“ – RP 8 strana 150

⁶⁶ „Kostel sv. Antonína“ – SPN 8 strana 123

⁶⁷ RP 8 strana 152

⁶⁸ SPN 8 strana 102 - 106

⁶⁹ RP 8 strana 111, 112 – 113, 117 – 123 a 140 – 142

taktéž kvalitnější v učebnici SPN. Zajímavým didaktickým faktem je však strana 111 v učebnici RP, která se věnuje pouze úspěchům, kterých dosáhli v pokroku Slovinci. Tato kapitola nepochybně vzbudí v žácích pocit národní hrdosti a posílí kladný vztah ke své rodné zemi. V učebnici SPN takovou kapitolu nenajdeme. Zároveň do této charakteristiky lze zařadit kapitolu „*Můj příběh*“, analyzovaný výše.

Slovinské historické kurikulum⁷⁰ se zabývá emancipací žen na několika místech, ale v učebnici RP 8 je jí věnována pouhá jedna polovina strany se základními informacemi a minimalistickým medailonkem již zmiňované Florence Nightingale. Naproti tomu nabízí učebnice SPN 8 kapitolu o emancipaci žen v druhé polovině 19. století na ploše téměř 4 stran, doplněnou kvalitním obrazovým materiálem. V textu je taktéž zmíněna jak emancipace ve světě, tak v českých zemích.

Shrnutí tématu 1848 - 1914

Z výše uvedeného rozboru vychází ve většině didaktických hledisek a charakteristik lépe česká učebnice SPN 8 oproti slovinské RP 8. Jako největší slabinu RP a zároveň nejsilnější stránku SPN považuji využívání obrazového materiálu. Poměrově je v české učebnici více ilustrací, jsou větší, tedy přehlednější, vhodněji vybrané a rozmanitější. Dalším stěžejním prvkem je využívání místa na ploše stran v obou knihách. SPN je schopná pokrýt naprosté maximum prostoru textem, ilustracemi, časovými osami, aj., zatímco učebnice RP vyloženě plýtvá místem a často se v ní objevují holá bílá místa, která by mohla být využita účelně a nabídnout žákům nové podněty. Obsahově jsou si obě učebnice velice podobné, což přisuzuji především malou vzdáleností, oddělující obě země a společný slovanský původ. Zároveň konkrétně v době tohoto tématu byly naše země součástí jednoho velkého státu, a tedy se naše historie vzájemně prolnuly. Jako didaktický faktor, ve kterém slovinská učebnice předčí tu českou, bych vybral formulace nadpisů a úvodů kapitol. V knize RP jsou ke každé větší kapitole připojeny hlavní ideje a pojmy následující kapitoly a nadpisy samotné často mívají motivační charakter, protože jsou ve formě otázek, naproti strohým popisným nadpisům v učebnici SPN. Z celkového hlediska je však jednoznačně lepší učebnice SPN 8.

⁷⁰ Viz Přílohy

6 1914 – 1939

Stejně jako v předchozí kapitole použiji totožný klíč k analýze médií. V této kapitole se zaměřím na období od počátku První světové války do začátku Druhé světové války. Analyzovat budu 3 učebnice. RP 9, SPN 8 a SPN 9. V tomto oddílu musím ještě pracovat s SPN 8, protože kapitola První světové války spadá do jejího obsahu.

Dané období v učebnici RP 9 pokrývá 59⁷¹ stran, zatímco v učebnicích SPN 8 a SPN 9 je mu věnováno 56⁷² stran. Na rozdíl od předešlé kapitoly je počet stran v obou knihách téměř identický, čímž jejich srovnání (například obrazového materiálu) poskytne mnohem přesnější data.

Nadpisy jsou didakticky koncipovány naprosto shodně u obou učebnic tak, jak tomu bylo v předchozí kapitole, a tím pádem opět lépe vychází RP. Naproti tomu součást otázky v textu, slovníček, aktivizační otázky atd. (viz výše) jsou lépe zpracované v knihách SPN. RP stále postrádá užitečné časové přímký a také chybí přehledné členění stránek na samotný text a postranní lišty. V tomto ohledu tedy stále dominuje česká verze.

Srovnání poměru národních a světových dějin bude klíčové, protože toto období se obou národů výrazně dotklo, i když jej asi každý vnímal odlišně. V učebnicích SPN se národním dějinám věnuje 18 stran z celkového počtu 56, tedy 6 kapitol z celkových 15. Zatímco v RP 9 připadá na 59 stran 17 kapitol, ze kterých se 7 věnuje slovinské historii. Tato látka je dohromady rozprostřena na 21 stranách. Již zběžný pohled odhaluje podobnost jak učebnic mezi sebou, tak také podobnost výsledků mezi jednotlivými oddíly. Nicméně je nutné zmínit malý poměrový nárůst obsahu učiva z národních dějin vůči kapitole 1848 – 1914. Procentuálně lze přírůstek vyjádřit zhruba 5 procenty u obou médií. Tato odchylka je samozřejmě způsobena odtržením obou států od Rakousko-Uherského impéria a nabytím národní svobody, i když v případě Slovinska prozatím pouze relativním.

Důležitým faktorem, který se však snadno může stát pomyslným „*dvojítm ostřím*“, je autor. V případě SPN je autor u obou zkoumaných (i SPN 6 a 7) stejný. V tomhle konkrétním případě je to dobře, protože Veronika Válková vytvořila didakticky opravdu

⁷¹ RP 9 – strana 1-59

⁷² SPN 8 – strana 129 – 139, SPN 9 – strana 11 – 56

kvalitní učebnice po všech stranách. Na RP se podílel kolektiv, který se částečně obměňoval s každým dílem. I v tomto případě je to dobré řešení, protože RP 8 nevyšla z analýzy příliš dobře. Noví autoři tvořící RP 9 se na první pohled věnovali jednomu aspektu, na který jsem opakovaně upozorňoval, a zbavili se ho, byť jen částečně. Řeč je o využívání volného místa v učebnici, jehož mistrovství prokázala právě Veronika Válková. Autoři RP 9 se očividně poučili z chyb svých kolegů a na této součásti zapracovali. Výsledek není ideální, ale již se nestává, že by byla téměř polovina stránky prázdná, tedy zcela nevyužitá, nebo bez jediné ilustrace, fotografie... Kvalitě učebnic SPN se slovinská verze přiblížila tak napůl, protože jsou stále patrná prázdná místa a poddimenzovaný ikonický text, nicméně posun vpřed je vidět na první pohled. Koncepce obou učebnic zůstává identická. Stále jednoznačně převažuje dominance učebnice SPN, nicméně RP je již velmi kvalitním médiem.

Učebnice SPN 8 a 9 v této kapitole nabízejí neuvěřitelných 160 ilustrací, což dělá téměř 3 na každou stranu. Didaktický efekt vizualizace je tedy využit v plné míře. Z celkového počtu ilustrací obsahuje kapitola 5⁷³ karikatur, což mi přijde jako optimální počet pro ztvárnění dané doby. Mapy jsou velmi přehledné a přesně se týkají tématu v celkovém počtu 6⁷⁴. Toto číslo mi opět přijde zcela dostačující, protože v hodinách je nutné používat také velkou mapu a atlasy a mapy v učebnici slouží spíše k samostudiu, proto by byl větší počet zbytečný. Učebnice RP 9 naproti tomu žákům předkládá 112 kusů ikonického textu. Z toho 8⁷⁵ karikatur plus 2 pohlednice s prvky karikatur, které jsem do výčtu nezahrnul a 9⁷⁶ map. 3 mapy, vždy na začátku velkých kapitol, vždy zaplňují celou dvoustránku a jsou doplněny časovou přímkou. Toto řešení je jednou z možností realizace, nicméně se mi více zamlouvá SPN, kde jsou mapy příkládány přímo k textu a korespondují tak s látkou. Pouze v této kapitole tak učebnice RP 9 „ztratila“ 6 stran na velkých mapách a časových přímkách, které mohou být například na horním okraji stránek, tak jako v případě SPN. Tento fakt jsem v minulé kapitole nerozebíral, protože jsem se soustředil na jiné aspekty. Co se týče vyššího počtu karikatur, mohu si tento fakt vysvětlit pravděpodobně národním smýšlením Slovinců. Jedna vyučovací hodina, jejíž náslech jsem

⁷³ SPN 8 – strana 129; SPN 9 – strana 26, 32, 33 a 44

⁷⁴ SPN 8 – strana 130, 130 a 133; SPN 9 – 12, 38 a 47

⁷⁵ RP 9 – strana 2, 21, 27, 36, 36, 37, 39 a 43

⁷⁶ RP 9 – strana 0-1, 2, 18, 18-19, 40-41, 41, 42, 47 a 53

absolvoval⁷⁷, byla celá postavená na analýze karikatur. Jednalo se o hodinu zaměřenou na fixaci a opakování látky „Svět v 50. a 60. letech“. Proto není vyšší počet použitých karikatur z pohledu didaktiky vůbec na škodu. Z celkového hlediska je ale na první pohled patrné, že učebnice SPN nabízejí mnohem větší zásobu ikonického textu a tím pádem žákům dávají větší možnost vizualizace probírané látky. Protože zatímco SPN předkládá takřka 3 ilustrace na stránku, u RP to nejsou ani 2. Důležité je taktéž zmínit, že obrazový materiál, kritizovaný pro své malé rozměry ve slovinských knihách se nijak výrazně nezvětšil. Fotografie jsou nadále miniaturní a špatně se z nich dá něco vyčíst. Co je ovšem velká devíza RP 9 oproti své předchůdkyni je fakt, že žádná dvoustrana již nezůstala bez ikonického textu. Další zlepšení vidím v účelnosti a smysluplnosti grafických součástí. Již není možné najít žádnou nelogickou, nebo neodpovídající ilustraci, tak jako například fotografie Tour de France v minulé kapitole. Tahle fakta vnímám jako velký posun kupředu. Nicméně z čísel i analýzy stále jednoznačně vychází lépe české médium, které je v tomto ohledu naplno nasyceno.

Kulturou, dějinám každodennosti a gender historií se učebnice SPN 8 již nevěnuje, neboť několik málo stránek spadajících do této kapitoly se věnuje pouze První světové válce. Naproti tomu SPN 9 obsahuje 7⁷⁸ stran zabývajících se těmito „vedlejšími“ historickými tématy. Dále jsou napříč celým textem v postranních lištách předloženy doplňující informace o různých aspektech tehdejší doby. Například sloupek o životě žen v SSSR⁷⁹, který se mi jeví jako velmi důležitý, neboť po únoru 1948 se tento model přesunul i do Československa. Samotná kapitola o kultuře je didakticky velmi dobře zpracovaná a excelentně doplněná obrazovým materiálem. Podává svědectví o velkých změnách v tehdejší společnosti v tématech jako je např. architektura (funkcionalismus, konstruktivismus⁸⁰), malířství (kubismus, surrealismus⁸¹), sochařství, literatura a divadlo. Samostatné kapitolky dostal i film, hudba, věda a technický pokrok. Zde je na příkladu filmu osvětleno zneužívání médií jako nástroje propagandy, což mi opět přijde jako velmi důležitý fakt do budoucna a také směrem k současnosti.

⁷⁷ Náslech dvou hodin dějepisu na Základní škole Mirana Jarca v Lublani, pod vedením Tone Kranjca v sedmém a devátém ročníku

⁷⁸ SPN 9 – strana 50 – 56

⁷⁹ SPN 9 – strana 24

⁸⁰ SPN 9 – strana 52 - 53

⁸¹ SPN 9 – strana 50 - 51

V postranní liště je prostor věnován i módě v době První republiky, nebo osobnostem jako jsou například Josef Augusta a Zdeněk Burian.

Kulturně společenským tématům je v učebnici RP 9 věnováno taktéž 7⁸² stran napříč učebnicí na 3 různých místech. Toto rozdělení není, jak by se na první pohled mohlo zdát, na škodu. Uvedu několik důvodů. Strana 9 se věnuje úloze a údělu žen během První světové války. Přítomen je i medailonek Emmeline Pankhurst, britské bojovnice za práva žen. Tuto jednostránkovou kapitolku velmi oceňuji; v SPN zcela chybí. Strany 23-25 se věnují posunu v kulturním dění v celosvětovém měřítku. Medailonek zde má třeba Albert Einstein⁸³, nebo Charlie Chaplin⁸⁴. Jak je ale na první pohled jasné, není možné vměstnat stejné množství informací do 3 stránek oproti 7 v učebnici SPN. Faktografie tedy není na příliš vysoké úrovni. Zvláště když vezmeme v úvahu nižší invenci autorů ve využívání volného místa. Nicméně strany 57-59 hodnotím jednoznačně pozitivně, jelikož se věnují pouze významným Slovincům a nově vzniklým památkám, z nichž jsem několik osobně navštívil⁸⁵. Nějaká taková „vlastenecká“ kapitola v SPN chybí. Sice je zde uvedeno mnoho odkazů na úspěchy Čechů a Slováků, ale nikde nenajdeme ucelený přehled. Porovnání obou řešení je velmi složité. Česká učebnice SPN je mnohem lépe vybavena obrazovým materiálem a také faktografie má velkou kvalitu. Kdežto učebnice RP má dle mého názoru didakticky lepší „dávkování“ látky a její členění. Patrná je také velká hrdość národa v tehdejší době, která je ztvárněna samostatnou kapitolou. Z analýzy mi obě média vycházejí na stejné úrovni, ač se každé pyšní jinými pozitivy. Zároveň se však nedá říci, které řešení je lepší. Ideál by pravděpodobně nastal kombinací obou a výběrem toho „didakticky vhodného“.

Shrnutí tématu 1914 – 1939

Stejně jako v první kapitole, vychází i nyní lépe česká učebnice SPN 8 a 9 oproti slovinské RP 9. Nicméně je nutné vyzdvihnout obrovské zlepšení právě slovinské knihy. Nejvýznamnější kritéria, která dosáhla pozitivní změny, jsou využívání volného prostoru a kvalita obrazového materiálu. Výsledek sice stále není ideální, ale oproti předchozí

⁸² RP 9 – strana 9, 23-25 a 57-59

⁸³ RP 9 – strana 23

⁸⁴ RP 9 – strana 25

⁸⁵ Budova Lublaňské univerzity, Národní muzeum, mrakodrap Nebotičnik

učebnici je to obrovský krok kupředu. SPN stále dominuje, ale její pomyslný „náskok“ se velmi zmenšil. Již není vidět dvojstrany bez ilustrace, nebo se čtvrtinou strany nevyužité. Ve všech zbylých ohledech je učebnice SPN lepší, nicméně kapitola o gender historii a národním povědomí v ní chybí. Ty naopak nabízí didakticky velmi dobře zpracované slovinská verze. Celkově hodnotím učebnice SPN výborně s malými výhradami a učebnici RP velmi dobře (terminologií české klasifikace).

7 1939 – 1945

Ve třetí kapitole budu analyzovat učebnice SPN 9 a RP 9. Porovnáám poměr národních a světových dějin, budu se věnovat srovnání obrazového materiálu, dějinám každodennosti a gender historii. Zároveň se zaměřím i na počet jmen, letopočtů a pojmů v textu, jelikož k tomu těchto „*pouhých*“ 6 let historie analyticky přímo vybízí. Předpokládám, že kapitoly kultura a umění v textu pravděpodobně obsaženy nebudou. Také si budu všimnout odkazů na další zdroje (knihy, filmy,... s danou tematikou), jelikož vizualizace je především v této kapitole naprosto stěžejní.

Slovinská učebnice RP 9 k tématu Druhá světová válka žákům dává 38 stran⁸⁶. Podobné číslo, 34 stránek⁸⁷, je kapitole věnováno v české SPN 9. I v tomto časovém údobí bude tedy analýza průkazná ve všech výše zmíněných kritériích.

Poměr národních a světových dějin je v učebnici téměř vyrovnán. 15 stran připadá na domácí scénu a 19 stran na světové dění. To je významný posun oproti předchozím kapitolám, kde převládaly světové dějiny. V RP 9 je poměr ještě markantnější. 20 stran připadá na dějiny Slovinska během Druhé světové války a „*pouze*“ 18 na světový obraz konfliktu. Tento zvrat připisují záměru autorů zprostředkovat detailní obraz situace v těchto 6 letech tak, aby děti dostaly ucelený pohled na zvěrstva a hrůzy páchané na jejich předcích totalitními mašinériemi ještě před sedmdesáti lety. Tuto snahu velice oceňuji a sám jí příkládám velkou důležitost. Zarážející může možná být slovinské řešení, kde je samotnému státu věnováno více prostoru, než celosvětovému konfliktu, ale nedá se říci, že by to bylo didakticky špatně. Slovinci pravděpodobně dávají v tomto období na svůj národ větší důraz, než Češi. Nicméně je nemožné určit, která verze je lepší, nebo horší. Obě učebnice jsou v tomhle ohledu velmi dobře zpracované.

V SPN je obrazový materiál opět hojně zastoupen. Učebnice dětem předkládá 84 fotografií a ilustrací, z toho 3⁸⁸ mapy, což dělá 2,5 média na stranu. RP 9 naproti tomu nabízí 69 kusů ikonografického textu, z toho také 3⁸⁹ mapy, tedy necelé 2 fotografie na stranu.

⁸⁶ RP 9 – strana 59 – 97

⁸⁷ SPN 9 – strana 57 – 90

⁸⁸ SPN 9 – strana 57, 65 a 71.

⁸⁹ RP 9 – strana 60-61, 72 a 78-79

Karikatury v této kapitole nejsou příliš zastoupené; pouze 1 v SPN a 2 v RP. Je naprosto logické, že k tomu není důvod.

V minulé kapitole jsem kritizoval velké, dvoustránkové mapy v učebnici RP. Tentokrát však zní můj výrok opačně. A v tomto ohledu dokonce jednoznačně překonává českou verzi. V oddílu Druhá světová válka je jedna velká mapa věnována dění ve světě a druhá dění ve Slovinsku. Přehled tažení vojsk a důležitých míst je tedy velmi kvalitně zpracován. V SPN tento úkol plní 2 menší mapy (Tichomoří není znázorněno vůbec), které však nemohou předat stěžejní informace tak dobře, jako RP. Zde zcela jednoznačně vítězí slovinské médium. Třetí mapa je stejná, avšak tentokrát rozhodně lépe vyvedena v české knize. Jde o rozmístění koncentračních táborů v Evropě. Zatímco v RP jsou jednoduše všechny tábory vyznačeny na mapě, v SPN jsou rozděleny na ghetta, koncentrační a další tábory a u každého je uveden počet zajatců, kteří na daném místě zemřeli. A jelikož by učebnice měla sloužit především jako zdroj informací používaný doma, má tato mapa obrovský edukační i psychologický dopad na jakéhokoli normálně uvažujícího člověka. V případě RP takový didaktický efekt nenastává. Zbylý obrazový materiál hodnotím povětšinou kladně, ale u obou médií mi chybí větší znázornění osobností, bojové techniky, atd. Na druhou stranu v dnešní době IT není žádný problém k tomuto účelu využít při výkladu učitele prezentaci v programu PowerPoint, případně přímé internetové vyhledávání. Dalším důvodem mé nespokojenosti je fakt, že téma Druhé světové války je natolik obsáhlé, že na její úplné pokrytí by byla potřeba samostatná učebnice a časová dotace minimálně 6 měsíců. Pokud od tohoto faktu odhlédnu, je v obou učebnicích výběr ikonografického textu na dobré úrovni. SPN však přesto vychází lépe díky počtu fotografií. V součtu s mapami jsou si však v ohledu vhodné vizualizace obě knihy rovnocenné. Každá má svou silnou i slabou stránku, nicméně podobnost je velká.

Informace o kultuře jsou, oproti mým předpokladům, v obou učebnicích přítomny. Jedná se však o vliv kultury na běžné lidi a všední život během válečného času a působení umělců v odboji. Obsah, ač samozřejmě odlišený podle každého národa, je téměř identický a tak mi přijde zbytečné se o něm déle rozepisovat. O dějinách každodennosti jsou v obou učebnicích pouze zmínky, v SPN např. o penicilinu⁹⁰ a v RP o sportu⁹¹, proto se touto součástí nebudu více zabývat. Stejně tak gender historie není příliš rozebrána. V SPN lze

⁹⁰ SPN 9 - strana 68

⁹¹ RP 9 – strana 86

najít jednu zvědavou otázku o Anne Frank⁹², nebo medailonek o Ireně Sendlerové⁹³. V RP 9 jde vypátrat pouze medailonek Anne Frankové⁹⁴.

Zajímavější situace nastává při analýze počtu nových jmen a pojmů v obou učebnicích. Česká kniha v této kapitole dětem nabízí 28 nových jmen⁹⁵, 37 pojmů⁹⁶ a 36 dat⁹⁷. Slovinská naproti tomu obsahuje 16 nových jmen⁹⁸, 36 pojmů⁹⁹ a 45 dat¹⁰⁰. Když vezmeme v úvahu, že v SPN byli představeni přední nacističtí pohlaváři již v minulé kapitole, vychází 28 nových jmen jako didakticky přijatelný počet. Opět musím připomenout, že podle mého názoru by optimální počet dosahoval 50, nicméně je nutné být uvědomělý. Co mě však zaráží, je „*nízký*“ počet nových jmen v učebnici RP. Když vynechám dvě slavné trojice českých hrdinů¹⁰¹, je i tak součet v české knize vyšší. Zarážející je absence, dokonce v obou médiích, „doktora“ Josefa Mengeleho, jako odstrašujícího příkladu zneužití moci a vědy. Celkově jsem ale s výběrem a počtem jmen, především v případě české verze, spokojen. Vystihují podstatu doby a zpřehledňují nejdůležitější osobnosti tohoto období z různých hledisek. Počet pojmů, jak je z analýzy dobře vidět, je téměř stejný. Zásoba nových termínů je pro žáky velmi dobrá, nicméně mi v každé učebnici nějaké scházely. V RP není k nalezení „*Gliwický incident*“ a „*Torgau*“ a v SPN, což mi přijde jako hrubá chyba, nejsou jmenovány operace „*Overlord*“ a „*Anthropoid*“. Samozřejmě jsou všechny popsány, ale terminologie chybí. Nicméně v obou knihách panuje, stejně jako v případě jmen, velmi uspokojivá situace, co se týče nabídky pro děti. Data jsou nedílnou a jednou z nejdůležitějších součástí výuky historie, nicméně je na škodu, pokud se s nimi „*plýtvá*“ a žáci jsou jimi zahlceni. Taková věc se podle mě stala v obou učebnicích, především v případě RP. Je samozřejmě úkolem učitele eliminovat ty méně důležité, ale v případě, že je jeden žák nemocný a látku si musí doplnit sám, nastává problém v množství a tím pádem dochází k demotivaci. Souhlasím s tím, a především v případě kapitoly Druhá světová válka, že určitá data jsou naprosto

⁹² SPN 9 – strana 73

⁹³ SPN 9 – strana 74

⁹⁴ RP 9 – strana 72

⁹⁵ Winston Churchill, Reinhard Heydrich, Josef Mašin...

⁹⁶ Gliwický incident, Pearl Harbor, Holokaust...

⁹⁷ 22. 6. 1941, 6. 6. 1944, 8. 5. 1945...

⁹⁸ Dwight Eisenhower, Ante Pavelič, Harry S. Truman...

⁹⁹ Jaltská konference, Bitva u Jelenova, Hirošima...

¹⁰⁰ 7. 12. 1941, 25. 4. 1945, 2. 9. 1945

¹⁰¹ „*Tři králové*“, Operace Anthropoid

stěžejní¹⁰². Nicméně mi nepřijde úplně důležité, že Anglie a Francie vyhlásili Německu válku 3. 9. 1939. Prostě ji vyhlásili po napadení Polska. Stejně tak kapitulace Francie nemusela nutně proběhnout 22. 5. 1940, ale pouze na jaře 1940. Takto řeší situaci v domácích dějinách slovinská kniha, ale právě zde přichází obrovské zahlcení žáků, protože hned 25 dat se věnuje domácí scéně. Takové číslo mi přijde naprosto zcestné. Sice jsou podaná stylem „...v létě 1943 se uskutečnila bitva...“¹⁰³, ale takových údajů je prostě zbytečně moc a ničemu neprospívají. 45 dat v součtu je i pro mě příliš moc. Dokonce i 36, které obsahuje SPN, se mi jeví jako víc než dost. Optimální číslo by podle mého soudu bylo 20 dat. V tomhle ohledu hodnotím obě média, především slovinskou RP, jako přehlacená a na žáky působící demotivačně. Nutné je dodat, že jsem v obou knihách nenašel jediný datum, které by ve výčtu stěžejních dat, vedoucích k pochopení tématu, chybělo. To je z didaktického hlediska velké plus. V této součásti obě knihy hodnotím naprosto vyrovnaně a svým obsahem jsou naplněny nadprůměrně.

Odkazy na jiné zdroje informací obecně nepovažuji za příliš důležitou součást učebnice, nicméně tato kapitola mě nutí se jí blíže zabývat, především díky velké potřebě vizualizace probíraného učiva dané kapitoly. Osobně považuji jako naprosto nutné, aby byl žák například schopen rozeznat německého a amerického vojáka. K mému velkému zklamání neobsahuje RP 9 ani jeden odkaz na jakýkoli jiný zdroj informací, což mi, především v této kapitole, přijde jako velké minus z hlediska didaktiky. Naproti tomu lze v SPN 9 nalézt 3¹⁰⁴ odkazy na externí zdroje informací, z nichž dva jsou filmy¹⁰⁵ a jeden kniha¹⁰⁶. Nicméně považuji Schindlerův seznam jako nevhodný film pro patnáctileté žáky, ale samozřejmě lepší než nic. V tomto ohledu je tedy jednoznačně lepší česká učebnice, i když bych si dokázal představit trochu jiný výběr odkazů.

¹⁰² 1. 9. 1939, 22.6.1941, 7.12.1941, 27. 5. 1942, 6. 6. 1944, 8. 5. 1945, 2. 9. 1945...

¹⁰³ RP 9 – strana 85, přeloženo ze slovinštiny

¹⁰⁴ SPN 9 – strana 62, 74 a 84

¹⁰⁵ Mandolína kapitána Corelliho, Schindlerův seznam

¹⁰⁶ Velký cirkus

Shrnutí tématu 1939 – 1945

Kapitola Druhá světová válka je bezpochyby jedním z nejděčnějších období pro učitele. Na druhou stranu je logické, že pro tvůrce učebnic nastává opačná situace. Z analýzy je patrné, že se oba zástupci svých národů opravdu snažili a svoje úkoly zvládli velmi dobře. Žádná ze součástí nebyla podceněna a učebnice žákům předkládají velmi kvalitní přehled důležitých informací, i když je někdy zásoba faktografie až příliš velká a může být v jistých ohledech matoucí. Nedá se úplně říci, která verze je lepší, nebo horší, protože obě mají svá horší i lepší místa. Nicméně tohle tvrzení platí pouze o faktografii, protože co se týče grafického zpracování (viz výše), je didakticky stále lepší učebnice SPN.

8 1945 – Současnost

Ve čtvrté, poslední, kapitole se budu zabývat historickým vývojem ve světě i na domácí scéně až do současnosti. Zajímat mě bude opět porovnání domácích a světových dějin, porovnáám obrazový materiál, budu si všímat dějin každodennosti a gender historie, kultury a stejně jako v předchozí kapitole budu počítat důležitá nová jména, data a události, obsažená v obou učebnicích. Také se zaměřím na aktualizaci současnosti, tedy na poslední informace a jejich návaznost na přítomnost¹⁰⁷. Jako média k analýze opět použiji českou SPN 9 a slovinskou RP 9.

V české knize SPN se danému tématu věnuje 68 stran¹⁰⁸, zatímco ve slovinské 52 stránek¹⁰⁹. Ze srovnání lze vyčíst 2 zajímavá fakta. Prvním je poměrně velký rozdíl v dotaci prostoru učebnic v obou médiích. Dalším zjištěním je to, že vůbec poprvé je v SPN nějakému tématu věnováno víc místa, než v RP. I proto bude srovnání obou knih velmi zajímavé.

Ve slovinské učebnici RP 9 se slovinské (jugoslávské) historii věnuje 28 stran¹¹⁰. Česká kniha SPN 9 se domácí historii věnuje na 23 stranách¹¹¹. Na tomto srovnání je zajímavý především nepoměr mezi oběma médii, ještě umocněný celkovým rozdílem z předešlého odstavce. V RP na domácí scénu připadá přibližně 55% prostoru, zatímco v SPN „pouhých“ 35%. Z hlediska didaktiky se však nedá říci, který postup je lepší. Nicméně se nemohu zbavit dojmu, že ve slovinské učebnici budou ve vyučovacím obsahu zanedbány určité části světové historie. Odpověď bude známa až po podrobnější analýze. Každopádně se ale potvrzuje moje původní hypotéza, že Slovinci jakožto zástupci národů Balkánu a „*excentričtí jižané*“ budou mít ve svých učebnicích větší zastoupení národních dějin, než Češi. Již teď mohu tedy konstatovat, že se tato teorie prokázala jako pravdivá a dokonce ve větším měřítku, než jsem původně předpokládal.

Slovinská učebnice v této kapitole žákům předkládá 109 vybraných příkladů ikonografického materiálu, což představuje 2 ilustrace na stránku, z toho 6 map a 8

¹⁰⁷ Konkrétně 21. 6. 2015

¹⁰⁸ SPN 9 – strana 91 - 159

¹⁰⁹ RP 9 – strana 98 - 150

¹¹⁰ RP 9 – strana 116 a 124 - 150

¹¹¹ SPN 9 – strana 120 - 142

karikatur. Naproti tomu česká kniha žákům nabízí 170 ukázek obrazového materiálu, což jsou skoro 3 fotografie na stránku, z toho 6 map a 5 karikatur. Z analýzy je jasně patrné, že SPN je opět mnohem lépe nasycena obrazovou přílohou, a poskytuje tak dětem mnohem lepší vizualizaci probíraného učiva, a tím také větší atraktivitu učiva. Nicméně kvalita ikonografického materiálu se mi již zdá velice vyrovnaná, co se hodnoty týče, přestože stále vidím mírný náskok českého média z hlediska rozmanitosti fotografií. Tato součást je v učebnici velmi dobře didakticky koncipována. Zajímavé je také srovnání map, jelikož jejich počet je stejný. Stejně jako v minulé kapitole musím s povděkem kvitovat velké oboustranné mapy v RP 9¹¹². Jsou na nich přehledně zobrazena všechna ohniska střetů ve druhé polovině 20. století a také nejdůležitější místa slovinské historie. Naproti tomu se SPN spoléhá na dobrou znalost zeměpisu a schopnost dětí zařadit si na mapě některé konkrétní regiony, např. Koreu, Kubu atd. Obě řešení jsou podle mě didakticky vhodná, i když samozřejmě mají svá úskalí, která se mohou a nemusí při vyučování vyskytnout.

Jak jsem již několikrát zmiňoval, Slovinci si očividně libují v karikaturách. V učebnici RP je jich uveden ve srovnání s SPN dvojnásobný počet. Především pro tento dějinný úsek hodnotím takový postup jako zcela odpovídající, protože karikatura je „uměleckým“ fenoménem právě této doby, např. v tehdejší tisku či přímo jako nástroj disidentského, či dokonce odbojového působení. Zajímavé zjištění nastalo, když jsem v obou učebnicích objevil jednu stejnou karikaturu¹¹³. Dost možná je to nejznámější karikatura všech dob. Jedná se o pomyslný zápas v páce mezi Nikitou Chruščovem a Johnem Fitzgeraldem Kennedym, kteří sedí na jaderných hlavicích. Význam této ilustrace samozřejmě není nutné vysvětlovat, nicméně její poselství a dopad je naprosto jasný a didakticky přesně pasující. Z hlediska obrazového materiálu hodnotím slovinskou RP 9 velmi pozitivně, SPN dokonce výborně. Jediný, v dnešní době IT však velmi nepodstatný, nedostatek spatřuji v absenci tentokrát pravděpodobně nejznámější fotografie v historii¹¹⁴. Řeč je o utíkajícím dítěti popáleném napalmem z doby Vietnamské války. Ale jak jsem již uvedl výše, dnes není vůbec žádný problém doplnit učebnici a výklad obrazovým materiálem z internetu, kde je tato fotografie samozřejmě přítomna.

¹¹² RP 9 – strana 98 – 99 a 124 - 125

¹¹³ RP 9 – strana 110 a SPN 9 – strana 105

¹¹⁴ RP 9 – strana 108

Tak jako v minulé kapitole mě zajímá srovnání počtu nových jmen, pojmů a dat předložených žákům v obou učebnicích. SPN nabízí 48 jmen¹¹⁵, 61 pojmů¹¹⁶ a 71 dat¹¹⁷. Naproti tomu RP obsahuje 38 jmen¹¹⁸, 47 pojmů¹¹⁹ a 62 dat¹²⁰. Ze součtu je jasně patrné, že hodnoty jsou takřka identické, pokud bychom čísla převedli na procentuální zastoupení na stránku. Tento fakt svědčí o tom, že obě knihy jsou v naplněnosti faktografií zcela vyrovnané. Zároveň musím vyjádřit spokojenost s obsahem obou médií. Je samozřejmé, že v každé něco málo chybí, ale kapitola 1945 – současnost je prostě tak obsáhlá, že není možné pojmut ji dokonale a přitom žáky nepřetěžovat. Co se týče jmen, jsem nebyl schopen najít jediné opravdu důležité, které by chybělo. Osobně jsem pečlivěji sledoval některé specifické oblasti, např. kosmický výzkum. Neil Armstrong a Jurij Gagarin mají oba své místo v obou knihách a to naprosté většině učitelů stačí. Domnívám se, že některá další jména, jako např. Buzz Aldrin, Valentina Těreškovová či Vladimír Remek, může učitel doplnit prostřednictvím práce s jinými informačními zdroji, např. internetem.

I v případě nových pojmů jsem nadmíru spokojen. Nikde nechybí základní pojmosloví. V RP se díky menšímu počtu stran, především ve světové historii, jedná vyloženě o základní pojmy, nicméně i ty stačí na velmi dobrý přehled o dějinách dané doby. V SPN je vše předloženo ve velkých detailech, které už jsou spíše doplňující. Vyskytují se však vždy v postranních lištách a jsou tedy doplňující i svou podstatou a nepatří přímo k textu jako takovému. Velkým úskalím je podle mého soudu počet dat v obou médiích. Moderní didaktika odmítá dějepis jako sled letopočtů, a proto je 62, respektive 71, dat neuvěřitelně mnoho. Z české historie bych například v daném tématu vybral pouze následující přesné časové údaje – volby 1946, komunistický převrat 25. 2. 1948, měnovou reformu 1953 a smrt Klementa Gottwalda, operaci Dunaj 21. 8. 1968 a „sametovou revoluci“ 17. 11. 1989. Více dat považuji za nadstavbu, která slouží především k orientaci. V případě světových dějin se důležitých dat vyskytuje samozřejmě o trochu víc, ale stále bych se nedostal ani přes 30 v kompletním součtu. Jak už jsem však psal v minulé kapitole, neexistuje jediný stěžejní letopočet, který by autoři opomenuli a je tedy na žácích a učitelích, aby „odfiltrovali“ nepodstatná data. Didakticky jsou obě knihy navrženy velmi dobře.

¹¹⁵ John Fitzgerald Kennedy, Klement Gottwald, Michail Gorbačov...

¹¹⁶ OSN, Berlínská zeď, Sametová revoluce...

¹¹⁷ 25. 2. 1948, 1950 – 1953, 17. 11. 1989...

¹¹⁸ Nikita Chruščov, Josip Broz Tito, Slobodan Milošević...

¹¹⁹ NATO, Kubánská krize, Náměstí Nebeského klidu...

¹²⁰ 20. 7. 1969, 1965 – 1973, 26. 6. 1991

Dějiny každodennosti jsou v tomto tématu samozřejmě zastoupeny především vědeckým pokrokem a postupně se spojují s kulturou. Ta zažívá po skončení Druhé světové války obrovský rozmach a diverzitu, která vrcholí dnešní rozmělněností a hledáním nového, bohužel už spíše šokujícího, než kvalitního, vyjádření. V RP je těmto tématům věnováno 8 stran¹²¹, přičemž prvních 5 patří světové scéně a následující 3 té domácí. Naproti tomu SPN nabízí kulturní a vědecký pokrok na 14 stranách¹²², kde je české a světové prostředí vzájemně provázáno. Na první pohled je jasné, že česká učebnice dává dětem mnohem lepší přehled o těchto oblastech života. Taktéž obrazový materiál a rozmanitost témat je mnohem větší a didakticky lépe rozvržená. Slovinská kniha mi v tomto ohledu připadá poněkud nekomplexní a obsahově chudá – jako fenomén dnešní doby je uveden např. medailonek firmy Coca Cola. Zajímavý fakt je ten, že v obou knihách se objevuje postava Elvise Presleyho¹²³, jakožto jedné z největších hudebních ikon všech dob. Celkově ale ani velmi dobře zpracovaná podkapitola nenabízí ani nejzákladnější přehled o všem, co se za posledních 70 let na poli kultury, umění a každodennosti zrodilo. Na poválečné dějiny hudby, výtvarného umění, sportu, filmu atd. by byla potřeba minimálně 1 celá velmi obsáhlá učebnice. Českou verzi tedy hodnotím jako nad poměry dobře zpracovanou, zatímco ta slovinská působí chudě a nedotaženě.

V tomto tématu mě mimořádně zajímá aktualizace učebnice vzhledem k současnosti. Je pravda, že kniha vydaná v roce 1995 může být didakticky i faktograficky perfektně navržená, nicméně už ji nelze použít, protože je zastaralá. Proto se budu tímto pro autory velmi nemilým aspektem blíže zabývat. V RP 9 je v národních dějinách naposled zmíněno třetí čtvrtletí roku 2007¹²⁴ a ve světových 11. 9. 2001¹²⁵, tedy teroristický útok na „Dvojčata“. Slovinská RP „končí“ na domácí scéně větou o předsednictví Slovinska v rámci EU a myslím si, že i zde, stejně jako v ČR probíhá vývoj bez velkých zlomů. Nicméně obsah učiva o světové historii je ukončen v září 2001, a tak podle mého názoru nereflektuje již mnohé ze současného aktuálního dění v politice, ekonomice, kultuře i vědě. V SPN je Česká republika naposledy jmenována s jejím vstupem do Evropské Unie, tedy rokem 2004¹²⁶. Naproti tomu je světová scéna aktualizovaná až do roku 2008¹²⁷ a kapitola

¹²¹ RP 9 – strana 117 – 121 a 140 - 142

¹²² SPN 9 – strana 143 - 156

¹²³ RP 9 – strana 121 a SPN 9 – strana 153

¹²⁴ RP 9 – strana 150

¹²⁵ RP 9 – strana 123

¹²⁶ SPN 9 – strana 142

„*Co se dělo potom...*“ se tak věnuje například válce s terorismem, světové hospodářské krizi právě z roku 2008, osobě Saddáma Husajna nebo zvolení Barracka Obamy americkým prezidentem. Ve světě se toho za posledních 8 let samozřejmě stalo velmi mnoho, ale učebnice, vydaná v roce 2005, logicky odkazuje právě na události v toleranční lhůtě 10 let.

Po výše uvedeném rozboru je tedy zřejmé, v čem tkví problém slovinské učebnice a proč nemůže být hodnocena v pomyslné „*klasifikaci*“ lepší známkou, než ta česká, která byla ve všech ohledech vnější i vnitřní didaktické analýzy promyšlenější a smysluplnější.

Shrnutí tématu 1945 – Současnost

Z hlediska faktografie a vyučovacího obsahu není oběma učebnicím co vytknout. Publikace SPN dokonce zachází do velkých podrobností, a umožňuje tak učitelům vybírat různé informace tak, aby byla látka co nejvíce zajímavá. Ikonický text je v obou případech kvalitní, nicméně provedení a didaktický výběr obrazového materiálu opět upřednostňuje českou učebnici, která dosahuje z hlediska mých dosavadních pedagogických zkušeností takřka dokonalosti. Základní výčet nových jmen, pojmů a dat je zcela kompletní, dokonce někdy působí až předimenzovaně, ale zde autoři opět nechávají tvůrčí prostor pro učitele, aby pro své žáky vybral to důležité. Kde je SPN jednoznačně lepší, je kapitola o kultuře a vědeckém pokroku. Zde je obsaženo všechno stěžejní pro celkový přehled dětí a žádné odvětví není opomenuto. Naproti tomu RP působí, jakoby tato kapitola byla nutným zlem a autoři chtěli mít její tvorbu „rychle za sebou“. Také v případě aktualizace současnosti hodnotím kladněji českou učebnici, jelikož světovou historii mapuje až do roku 2008 na rozdíl od slovinské, která končí rokem 2001. Celkově konstatuji, že česká SPN je ve všech ohledech vyrovnanější, systematičtější a zajímavější. RP v této kapitole poměrně zaostává.

9 Závěr

Po detailním a komplexním rozboru se mi podařilo získat velmi přesná data o všech 4 učebnicích. Výsledné hodnocení vyvozují z popisu orientačního a řídicího aparátu a shrnutí jednotlivých kapitol. Pro přehlednost použiji jako škálu procentuální hodnocení, stejně jako by mělo být slovní vysvědčení doplněno známkami. Konečné číslo bude výsledkem aritmetického průměru jednotlivých evaluovaných součástí.

První nepoměr je vidět na počtu stran^{128, 129}. Je logické, že lepší učebnice je ta, která má méně stránek, ale přesto splňuje stejná kritéria, jako ta delší a tím pádem těžší. To je přesně případ české SPN, která i přes menší počet listů obsahuje stejné (spíše větší) množství informací, zajímavostí, fotografií..., než slovinská RP. Důvod je jediný, a velice prostý – dobré/špatné využívání volných prostorů v učebnicích. Tam kde jsou v SPN doplňující otázky, ilustrace, motivační úkoly, časové osy... bývá v RP pouze prázdné bílé místo. Kdyby nějaký skenovací program spočítal nevyužitý prostor ve slovinských knihách, pravděpodobně by došel na podobné číslo, jakým je rozdíl mezi počtem stran mezi oběma médii, což je alarmující číslo.

SPN – 95%, RP – 60%.

Orientační aparát je u obou verzí takřka shodný. Jediný rozdíl vidím ve využití potenciálu nadpisů. SPN dává přednost strohosti a obyčejnosti, zatímco RP motivuje žáky přímo nadpisem a zároveň u něj vypisuje nejdůležitější myšlenky dané kapitoly. Obě řešení jsou v pořádku, nicméně motivační přínos součástí, která se na první pohled jeví naprosto všedně, a přece je schopná v žácích vzbudit zájem o danou látku, je didakticky velmi dobře navržen.

SPN – 80%, RP – 95%.

Řídicí aparát se již v detailech liší, nicméně až na drobnosti je jednoznačně lepší česká SPN. Dominuje především intuitivnějším zařazením a profesionálnějším ztvárněním součástí jako například otázky za textem a slovníček pojmů. Nadstavbou jsou zvědavé otázky, příklady na vypracování referátů a odkazy na mezipředmětové vztahy. Orientace

¹²⁸ SPN 8 + SPN 9 – 196 stran

¹²⁹ RP 8 + RP 9 – 212 stran

v české verzi je jednodušší a nabízí žákům mnoho prostoru k motivaci. Slovinská učebnice je v tomto ohledu průměrná.

SPN – 100%, RP – 70%

Faktografie je naprostým základem jakékoli učebnice a její kvalita je naprosto stěžejní pro tvorbu učebnic. Z analýzy jasně vyplývá, že ani jeden národ tuto součást ve své verzi nepodcenil a kladl na ní velký důraz. Světové dějiny jsou zaznamenány v těch nejdůležitějších etapách, událostech a orámovány příběhy historických osobností. Národní dějiny shrnují nejdůležitější dění na domácí scéně. Slovinci dávají více prostoru právě svým dějinám a popisují je velmi podrobně. Češi naopak upřednostňují světovou historii. Obě řešení jsou v pořádku, protože žádná učebnice neopomíná nic nepodkročitelného. RP předkládá žákům povinná fakta a základní rozšiřující informace, kdežto SPN zachází do velkých, někdy až marginálních, detailů. Kladem je však komplexní obraz celosvětových dějin. V této kategorii hodnotím obě knihy naprosto shodně.

SPN – 95%, RP – 95%

Kultura, gender historie a věda spadají pod dějiny každodennosti a jsou rozšiřujícím, ne však nedůležitým, tématem historie. Naopak působí motivačně a mohou v dětech vzbudit zájem o určité období, které jim zrovna svým obsahem nevyhovuje. Množství stran věnujících se této tematice je na straně české učebnice, což je samo o sobě plusový bod. Kvantita však nutně, a často tomu tak bývá, neznamená kvalitu. Autor SPN však dokazuje výjimku z pravidel, protože tyto součásti na špičkové úrovni, na rozdíl od RP, kde se didaktický potenciál učiva bohužel často mívá účinkem.

SPN – 100%, RP – 70%

Ikonický text je nezbytným doplněním faktografie a v žádné učebnici nemůže chybět. Musí však splňovat parametry kvality, vhodnosti a přiměřenosti. Ve všech 4 kapitolách knihy SPN tomu tak přesně je. Ilustrace a fotografie bezchybně dotvářejí text a v dostatečné míře vizualizují právě probíranou látku. RP v tomto ohledu občas trochu pokulhává, jak počtem, tak nevyužitým potenciálem.

SPN – 100%, RP – 70%

Souborně lze říci, že slovinská řada RP je průměrnou učebnicí, která žákům nabízí vše, co potřebují, ale didakticky v jistých aspektech zaostává za ideálem. České knihy SPN jsou naproti tomu velmi profesionálně zpracovány, jak po faktografické, tak i po didaktické stránce a patří k absolutní špičce mezi svojí konkurencí.

SPN – 95%, RP – 76,6%

10 Použitá literatura

10.1 Literatura

1. AL], Predmetna komisija Vojko Kunaver ... [et] a Uredila Alenka ŠTRUKELJ. *Učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 2011. ISBN 978-961-2349-752.
2. AL]., Predmetna komisija Vojko Kunaver ... [et]. *Učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 2008. ISBN 978-961-2346-980.
3. FLAJŠHANS, Miloš. Srovnání českých a anglických školních učebnic pro vyučování moderních dějin, 2013. diplomová práce (Mgr.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta pedagogická
4. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6
5. HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. Vyd. 1. Praha: Rybka, 2001, 447 s. ISBN 80-861-8249-5.
6. PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009.
7. PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006.
8. PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýza edukačního média*. Brno: PAIDO, 1998.
9. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. 2009. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
10. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, c2007, 100 s. ISBN 978-808-7000-113.
11. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s.

12. REPE, Božo a [prevod povzetka Nives Sulič DULAR]. *Slovenci v osemdesetih letih*. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2001. ISBN 96-190-8034-3.
13. SOMR, Miroslav. *Úvod do metodologie a metod výzkumu*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006, 87s. ISBN 80-239-82227-3
14. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
15. TRŠKAN, Danijela a [English translation FUROCAT]. *Arab world in the subjects of history, geography and Slovene language in elementary and secondary schools in Slovenia*. 1st ed. Ljubljana: Slovenian National Commission for UNESCO, 2013. ISBN 978-961-9358-900.

10.2 Internetové zdroje

1. www.rvp.cz
2. www.mizs.gov.si
3. www.eportal.mss.edus.si
4. www.uni-lj.si

10.3 Učebnice

1. AL], Anita Mirjanić ... [et], [zemljevidi Monde NEUF a Slikovno gradivo Bridgeman Art ... et]. AL]. *Raziskujem preteklost 8*. 2. izd. Ljubljana: Rokus Klett, 2010. ISBN 978-961-2710-095.
2. JELKA RAZPOTNIK, Damjan Snoj, [ilustracije Iztok SITAR, Zemljevidi Monde NEUF a Slikovno gradivo Delo ... et]. AL]. *Raziskujem preteklost 9*. 1. natis. Ljubljana: Rokus, 2005. ISBN 978-961-2094-751.
3. VÁLKOVÁ, Veronika. *Dějepis 8 pro základní školy: novověk*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2008. ISBN 978-807-2354-047.

4. VÁLKOVÁ, Veronika. *Dějepis 9 pro základní školy: nejnovější dějiny*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2009, 159 s. ISBN 978-807-2354-283.

10.4 Další zdroje

1. Rozhovor s Milošem Flajšhansem dne 25.8.2014, originál uložen v archivu autora
2. Rozhovor s Danijelou Trškan dne 26.2.2014 originál uložen v archivu autora
3. Rozhovor s Marinem Pelaičem dne 28.4.2014 originál uložen v archivu autora
4. Náslech hodiny dějepisu v sedmém ročníku na Základní škole Mirana Jarca v Lublani pod vedením Tone Kranjca dne 10. 3. 2014
5. Náslech hodiny dějepisu v devátém ročníku na Základní škole Mirana Jarca v Lublani pod vedením Tone Kranjca dne 10. 3. 2014
6. Rozbor náslechů pod vedením Danijely Trškan se studenty pátého ročníku Učitelství dějepisu FF Lublaňské univerzity dne 10. 3. 2014

11 Summary

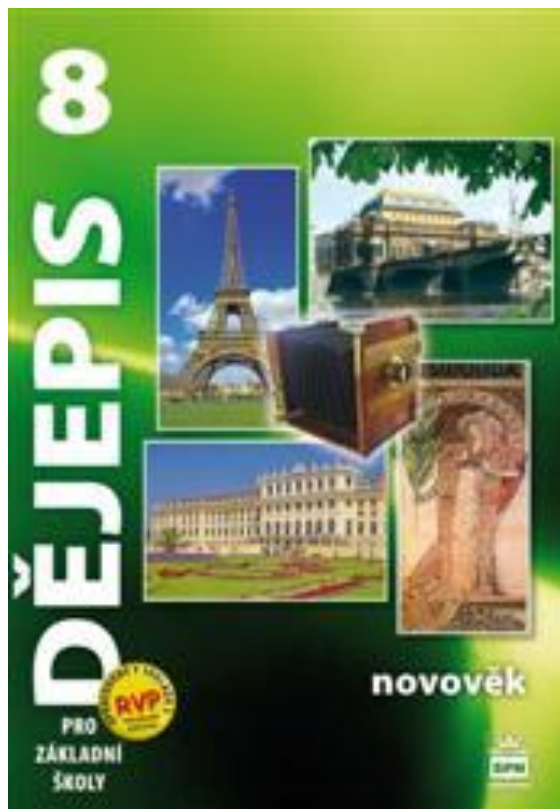
In this work I analyzed four history textbooks, two Czech ones – Dejepis 8 (SPN, 2012) and Dejepis 9 (SPN, 2012) and two Slovenian ones - Raziskujem preteklost 8 (Rokus Klett, 2010) and Raziskujem preteklost 9 (Rokus Klett, 2010). I chose these ones, because they are the most used books in each country. I concentrated on modern historical era since year 1848 up to the present in four chapters: 1848 – 1914, 1914 – 1939, 1939 – 1945 and 1945 – Present. My concerns were formal requirements, content, ability to use free space in the books, factography, visual material etc. Comparison of all media was possible thanks to historical connection between both nations, common Slavic origin and also geographical location. In most characteristics, along the analysis, is better SPN, than RP. Czech book works better with visual material, amount of facts, makes the book didactically more appealing for the pupils etc. Slovenian book builds better national sentiment.

12 Přílohy

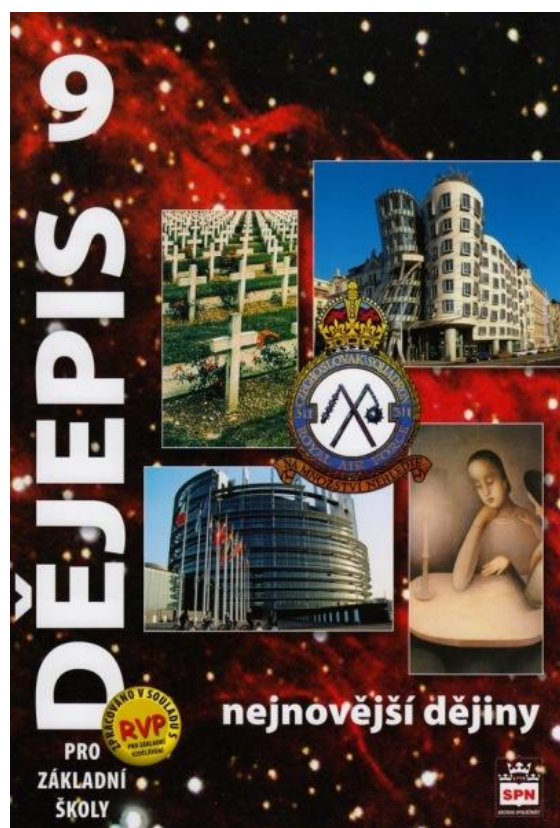
Seznam příloh:

- I. Obálka učebnice SPN 8
- II. Obálka učebnice SPN 9
- III. Obálka učebnice RP 8
- IV. Obálka učebnice RP 9
- V. Osnovy dějepisu pro základní vzdělávání

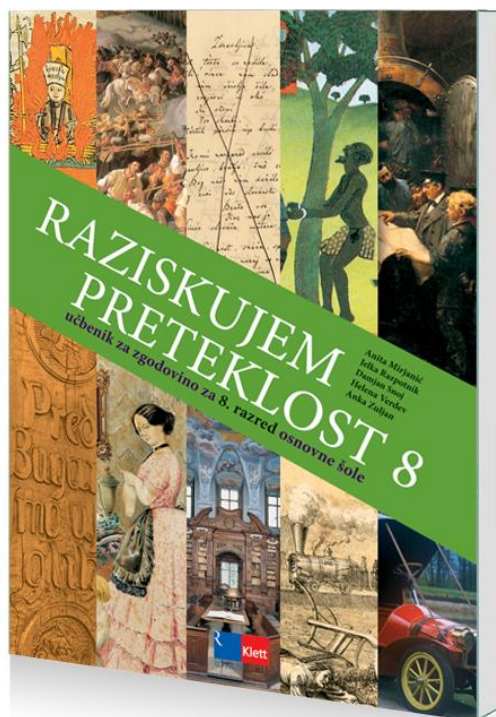
I. SPN 8

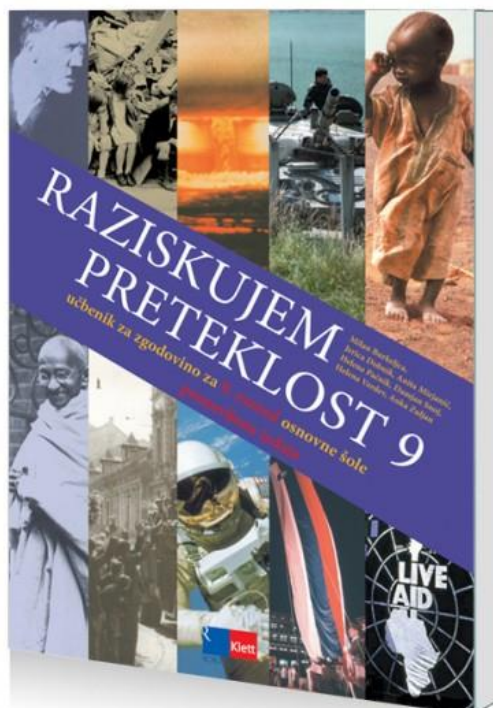
II. SPN 9

III. RP 8

IV. RP 9

V. Osnovy dějepisu pro základní vzdělávání¹³⁰

1 Vymezení předmětu

Historie je na základní škole povinný předmět v 6. až 9. ročníku. Učební plán je navržen podle cílů a potřeb a umožní tak dosažení cílů výuky dějepisu v základním vzdělávání. Výuka historie u studentů podporuje zájem o historii slovinského národa a celé lidské společnosti. Studenti v průběhu učení a studia poznají nejdůležitější historické události, jevy a procesy v místní, regionální, slovinské, evropské a světové historii.

Mnoho různých příkladů slouží k podpoře porozumění života, fungování, myšlení a tvořivosti v různých obdobích lidské historie, a umožňují učení a porozumění jako jednotlivci a členovy místní komunity a společnosti. Znalost historie má u žáků vliv na tvorbu postojů a hodnot. V důsledku toho jsou instrukce a příklady zakládány na zkušenostech, které se zabývají využitím různých historických pramenů a různých výkladů odborné literatury. Studenti ve třídě pro zvýraznění schopností používají jednoduchý historický výzkum při práci s různými historickými prameny z různých médií, v nichž se budou moci podívat na důkazy a argumenty pro jejich závěry, názory, stanoviska a také vědí, jak své názory bránit.

Učební plán je navržen tak, aby témata učitel vybíral v závislosti na volbě a zájmu žáků, které poté rozšiřuje a prohlubuje. Přibližně 75 procent obsahu je povinných, a až do 25 procent, je takových, že učitel téma vybírá spolu se studenty podle svého, a jejich, zájmu a jeho profesionálního úsudku.

Učební plán je navržen tak, aby tematicky i chronologicky postupoval od starší doby k novějším historickým obdobím. V 6. a 9. ročníku dominuje tematický přístup, v 7. a 8. třídě jsou zařazena témata encyklopedická s uvedením povinných a volitelných předmětů. Při navrhování těchto učebních osnov pro historii na základní škole jsme jako základní kámen použili osnovy z roku 1998. Nicméně, pojetí vzniklo hlavně kvůli uznání profese, speciální didaktiky a učitelství, která nutně nabízí výběr obsahu, a která umožňuje využití moderních pedagogických přístupů aktivnější role žáků. Konstrukce různých typů

vědomostí z deklarativního (obsah) z procesního (dovednosti a znalosti) k poznání, která se vztahuje k rozvoji vztahů, praktik a postojů. Učební plán zahrnuje také standardy dovedností s definovanými minimálními standardy znalostí, které by měly studenti zvládnout na konci druhého a třetího období vzdělávání základní školy.

Proces konstrukce kurikula umožňuje integraci mnoha činností prostřednictvím výběru výuky a přístupů, které mohou být implementovány ve třídě i mimo ni v podobě exkurzí, práce v terénu a historické práce na projektech, atd.

2 Obecné cíle

Studenti jsou schopni:

- vybudovat, rozšířit a prohloubit znalosti o nejdůležitějších událostech, jevech a procesech globální, evropské, regionální a národní historie, a rozvíjet schopnost používat historické pojmy a koncepty;
- vybudovat, prohloubit a rozšířit poznatky o každodenním životě, práci a mentalitě lidí v různých historických obdobích a důvody pro jejich změny;
- prostřednictvím kontaktů se studenty ze Slovinska a zahraničí porovnat různé způsoby života;
- rozvíjet dovednosti časovou a prostorovou vizualizací;
- použít a učit se s různými historickými prameny pro rozvoj dovedností snadného použití historické výzkumné metody vhodné k věku a schopnostem žáků;
- vytvořit jednoduchou analýzu, syntézu a interpretaci užitečné a věrohodné informace a důkazy z historických pramenů a literatury z různých médií, aby prozkoumali a prokázali znalost života lidí v minulosti;
- rozvíjet schopnost navrhnout autonomní odůvodněné závěry, stanoviska a názory, vypořádat se s různými pohledy a originálními designovými návrhy a řešení;
- rozvíjet dovednosti a využívání historických zdrojů informací pomocí Informační technologie (IT);
- učením se s různými historickými prameny rozvíjet schopnost kritického Hodnocení a interpretace historických událostí, jevů a procesů v minulosti a současnosti;

- rozvíjet citlivost na různé pohledy na historii a na výklad historie a pochopit, proč k nim dochází;
- rozvíjet schopnost vlastního výběru a rozhodování, a názory na historii;
- prezentovat své znalosti mnoha různými způsoby: ústní, písemné, grafické, ilustrace, IT, atd.;
- budovat, prohlubovat a rozšiřovat znalostí slovinského historie, rozvíjení pocitu národní totožnosti a státní příslušnosti;
- zdůraznit význam pozitivních kulturních vlivů v rámci slovinského národa se sousedními národy;
- posoudit příklady z místní historie a význam zachování a ochranu kulturního dědictví a rozvíjet odpovědný přístup k životnímu prostředí;
- zhodnotit význam knihoven, muzeí a archivů;
- vytvořit rovné vztahy mezi muži a ženami;
- rozvíjet pozitivní vztah k lidem se zdravotním postižením;
- rozvíjet schopnost porozumět a respektovat různé kultury, náboženství, rasy a komunity;
- odsoudit zločiny proti lidskosti, genocidu, holocaust a jiné formy masového porušování v oblasti lidských práv;
- odsoudit politické systémy, které nerespektují lidská práva;
- rozvíjet šíři důležitých hodnot pro život v moderní demokratické společnosti: toleranci, interakci a vzájemné vztahy, respekt k odlišnosti a rozmanitosti, vzájemné spolupráci, dodržování lidských práv a demokratického občanství;
- připravit se na nezávislé a odpovědné chování v životě jako jednotlivci a jako členové místní komunity a společnosti.

3 Operativní cíle a obsah

Volitelná témata a cíle vzdělávacího programu jsou psána kurzívou. Doporučujeme, aby učitel společně se studenty v šestém ročníku kromě povinných témat vybral čtyři volitelné z nabízených. Tím se vyberou nejméně tři, v 7. a 8. ročníku bude vybrán po každé povinné

tematické sadě dvou nebo více celku alespoň jeden výběrový. Společně v 7. a 8. třídě bývá deset povinných a povinně volitelných nejméně osmi z osmnácti. V 9. ročníku se pak kromě třech povinných řeší alespoň jednou ze tří případů volitelné téma.

3.1 Cíle a obsah 6. ročníku

1. Povinné Téma: zbytky z minulosti (učíme se historii)

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat, jaká věda je historie; • na příkladech vysvětlit, co zkoumá historie; • popsat významná historická období, • vysvětlit, proč je historie rozdělena na větší období; • seznámit se s různými způsoby počítání let, a časových jednotek pro výpočet doby, • vědět, jak definovat historické období, adekvátní desetiletí, století a tisíciletí; • vyjmenovat druhy historických pramenů a popsat jejich charakteristiky, • vysvětlit význam historických pramenů • vysvětlit, které instituce jsou historické zdroje, • vyjmenovat některé pomocné historické a ostatní zdroje a znát jejich význam pro historii; • vysvětlit příčiny písma a popsat význam písma pro historii, • uvede příklady různých písem pomocí historie; • porovnat materiály, na které se psalo, • vyvodit závěry o významu vynálezu tisku a tisku knih pro šíření informací, znalostí a zkoumání minulosti. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Co se učí a co je historie? <ul style="list-style-type: none"> • Historie jako disciplína • Co zkoumá historie? 2. Historický čas <ul style="list-style-type: none"> • Historické období • Počítání let 3. Jak se dozvědět o minulosti? <ul style="list-style-type: none"> • Historické prameny: písemné, ústní a materiální • Muzea, knihovny a archivy • Význam archeologie 4. Od prvních záznamů k tištěným knihám <ul style="list-style-type: none"> • Od záznamů na kámen k písmu (typ písma) • Zdroje a materiály pro psaní během historie • Vynález tisku a první tištěná kniha

2. Volitelné Téma: Člověk chtěl vytvářet a budovat

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat příklady lidského osídlení a sídel různých historických období, • porovnat a vysvětlit podobnosti a rozdíly v obydlích a sídlech, v minulosti i současnosti, • znají druhy stavebních materiálů a vyvodí závěry o účelu bydlení; • popsat objev kola v Lublaňském močálu, • vysvětlit, proč je kolo jedním z nejdůležitějších vynálezů, • porovnávat různé vynálezy v celé historii a znát jejich vliv na změny v životech lidí. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Přehled výstavby lidských sídel prostřednictvím historických období <ul style="list-style-type: none"> • Od jednoduchých domů až po moderní mrakodrapy • Druhy stavebních materiálů 2. Vynálezy <ul style="list-style-type: none"> • Vynález kola a jeho význam pro rozvoj různých aktivit • Všeobecný přehled o nejdůležitějších vynálezech v celé historii

3. Volitelné téma: Počátky vědy, umění a náboženství

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit důvody pro vznik vědy v době prvních vysokých kultur, • seznámit se s některými vědci a popsat jejich hlavní úspěchy; • vysvětlit příčiny umění, • popsat hlavní rysy kulturních a historických památek prvních vysokých kultur; • vysvětlit příčiny víry, • popsat hlavní rysy víry prvních vysokých kultur. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Počátky vědy v době prvních vysokých kultur <ul style="list-style-type: none"> • Mumifikace ve Starém Egyptě a počátky medicíny • Počátky matematiky a astronomie 2. Počátky umění v době prvních kultur 3. Počátky náboženství v době prvních vysokých kultur

4. Volitelné Téma: Životní styl

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porovnat úlohu a význam rodiny prostřednictvím historie, • popsat typy rodin v celé historii, • porovnat situaci mužů, žen a dětí v historii, • popsat charakteristiky dětí prostřednictvím vzdělání v historii; • porovnat a popsat rozdíly a podobnosti v životech venkovských a městských oblastí prostřednictvím historie; • vyvodí závěry o významu pravidel 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rodina v historii <ul style="list-style-type: none"> • Postavení a role mužů, žen a dětí • Vzdělávání dětí v průběhu dějin 2. Život na venkově a ve městě v minulosti a v současné době 3. Pravidla soužití a společenského života (tolerance, multikulturalismus, atd.).

pro soužití života v komunitě.

5. Volitelné téma: Kulturní dědictví

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none">vysvětlit rozdíl mezi pojmy kulturní a přírodního dědictví,popsat příklady přírodního a kulturního dědictví,v případě místní historie je popsán význam zachování kulturního dědictví,formulovat svůj plán na zachování vybraných kulturních a historických památek v místě bydliště,uvést příklady z každodenního života, které ukazují význam respektování různých kultur, význam podpory tolerance k odlišným kulturám a mezikulturní spolupráce;v případě místní historie jsou popsány nejznámější zvyky a tradice;shromažďovat informace o místních řemesel, které jsou zachovány až do dneška,uvést příklady místních řemesel a popsat jejich výrobky;uvést příklady typického slovinského nádobísrovnat stravování v minulosti a dnes.	<ol style="list-style-type: none">Kulturní dědictvíTradice a zvykyRuční práceStravování v historii a současnosti<ul style="list-style-type: none">Tradiční slovinské pokrmyKultura stravování v historii a současnosti

3.2 Cíle a obsah 7. ročníku

1. Povinné téma: Prehistoričtí lidé

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none">popsat hlavní rysy moderního myslícího člověka (Homo sapiens)vysvětlit, jaký mají změny v	<ol style="list-style-type: none">Od předků k Homo sapiensŽivot v pravěku

<p>životním prostředí dopad na lidský rozvoj;</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat změny životního stylu v různých obdobích pravěku a vysvětlit, proč se to stalo, • vysvětlit význam hromadění zkušeností a znalostí ke zlepšení životních podmínek, • znát hlavní kulturní úspěchy pravěkých lidí. 	<ul style="list-style-type: none"> • Způsob života lovců a sběračů • Zemědělci a chovatelé hospodářských zvířat se usadili • Nové postupy umožňují využít lepší nástroje a zbraně
--	--

2. Volitelné téma: Pravěk ve Slovinsku

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat hlavní archeologické nálezy z různých období pravěku na dnešním území Slovinska; • na příkladech uvést závěry o změnách ve způsobu života v různých obdobích pravěku na území dnešního Slovinska, • vysvětlit dopad přírodních a geografických možností a sousední kultury při provádění změn a zlepšení ve způsobu života jedince v období pravěku. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Archeologická naleziště ve Slovinsku 2. Od jeskyní k prvním hradištím

3. Volitelné téma: Umění prehistorických lidí

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat hlavní rysy prehistorického umění na příkladech jeskynních maleb; • vysvětlit okolnosti, které mají vliv na duchovní úkazy prehistorických lidí v příkladech motivů na keramice a kostech; • v příkladech umění popsat život pravěkých lidí. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Scény ze života v jeskynních malbách 2. Duchovní svět pravěkého člověka a motivy na keramice a kostech 3. Rozdělená společnost v zákulisí umění

4. Povinné téma: Starověký Egypt a civilizace Úrodného půlměsíce

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit podmínky pro vznik prvních civilizací • popsat vlastnosti sociální organizace 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Země a lidé 2. Architektonické úspěchy a věda nejstarších civilizací

<ul style="list-style-type: none"> prvních civilizací; na příkladu prvních civilizací v úrodném půlměsíci popsat nejdůležitější architektonické úspěchy a hlavní úspěchy vědy; na příkladu prvních civilizací v úrodném půlměsíci popsat náboženský systém a mytologii. 	3. Víra
--	---------

5. Volitelné téma: Starověká Indie, Čína a Amerika

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> na mapě zjistit, kde se vyvinula jako první starověká civilizace v Indii, Číně a Americe, analyzovat hlavní úspěchy prvních civilizací starověké Indie, Číny a Ameriky v oboru architektury, umění a vědy; analyzovat hlavní sociální a náboženské charakteristiky prvních civilizací starověké Indie, Čína a Amerika. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Architektura, věda, umění 2. Společnost a víra

6. Volitelné téma: Kulturní dědictví starověké civilizace Egypta a Mezopotámie a na Středním Východě

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> vysvětlit historické pozadí pro výstavbu pyramid, chrámů a dalších velkých budov ve starověké civilizaci východu, vysvětlit postup prací v civilizacích Starého východu porovnat podobnosti a rozdíly ve stavbách Starých civilizací východu; znají písma, která jsou používána starověkými civilizacemi východu, porovnat příklady obsahu prvních záznamů starověkých civilizací východu; porovnat podobnosti a rozdíly v náboženstvích Starých civilizací východu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Architektura, pyramidy, chrámy 2. Hieroglyfy, klínové písmo a alfabeta 3. Polyteismus a monoteismus starého východu

7. Povinné téma: Starověké Řecko

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat období starého Řecka, • vysvětlit charakteristiky Krétsko-mykénského období, jako základního kamene starověké řecké civilizace; • popsat hlavní rysy Aténské a Spartánského městského státu, • porovnat podobnosti a rozdíly mezi Aténami a Spartou • vysvětlit charakteristiky první demokratické vlády • uvedou závěry o významu aténské demokracie pro dnešní evropské demokracie, • doložit tvrzení, že období Klasického Řecka dalo základy evropského myšlení; • vysvětlit hlavní rysy řecko-perských válek a Peloponéské války; • analyzovat příčiny šíření řecké kultury ve středomořské oblasti, • popsat vlastnosti a úspěchy Řecké kultury. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Krétsko-mykénské období jako základ řecké civilizace 2. Město tvoří historii: spartská a aténská společnost 3. První demokracie 4. Období Klasického Řecka postaví základy evropského myšlení 5. Řekové jako společenství a jako konkurenti (řecko-perské války a Peloponéská válka) 6. Alexandr Makedonský připojuje civilizace

8. Povinné téma: Římské impérium

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat vznik města Říma; • analyzovat příčiny vzestupu Římské říše; • porovnat vlastnosti římské republiky a císařství; • vysvětlit hlavní změny, které Římané přinesli na území dnešního Slovinska, • popsat hlavní kulturní památky Říma na území dnešního Slovinska; • vysvětlit hlavní poselství křesťanství a jeho šíření ve Středomoří a evropském prostoru. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Město se stává státem 2. Řím, nebo Kartágo? 3. Od republiky k císařství 4. Římané na území dnešního Slovinska 5. Počátky a šíření křesťanství

9. Volitelné téma: Antická kultura

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat vliv náboženství na starověké 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vliv antického náboženství na

<p>kultury,</p> <ul style="list-style-type: none"> • porovnat podobnosti a rozdíly mezi řeckou a římskou kulturou, • analyzovat rozdíly mezi křesťanskou a řecko-římskou vírou • na příkladech, vysvětlit důležitost filozofie, historie a jiných věd pro budoucnost vývoje vědeckého myšlení; • porovnat vlastnosti řeckého divadla a římského Colossea; • popsat významné úspěchy starých Řeků a Římanů, • vysvětlit dopady každodenního života na ekonomiku a stavební úspěchy starověkých Řeků a Římanů. 	<p>kulturu</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Starověké vědy a filozofie jako základ evropské myšlenky 3. Řecké divadlo a Římské Colosseum 4. Stavebnictví Římanů a Řeků
--	--

10. Volitelné téma: Antické hospodářství

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyvodit závěry o dopadu přírodních a geografických rysů na hospodářský rozvoj starověkých Řeků a Římanů, • na příkladech ospravedlnit dopad ekonomiky na pobřežní pozice, • vysvětlit vlastnosti hospodářství ve městech; • vysvětlit charakteristiky řeckého a římského měnového systému, • vysvětlit dopad obchodních kontaktů na změny životního stylu a myšlení. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zemědělství a řemeslná výroba <ul style="list-style-type: none"> • Zemědělstvím se zabývala většina starověké populace • Města byla vesnice řemeslníků a obchodníků 2. Obchod a sociologie <ul style="list-style-type: none"> • Rozmanitost řeckého a sjednocení římského měnového systému • Obchodování řeckých a římských obchodníků ve Středozemí

11. Volitelné téma: Každodenní život v Antice

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na příkladech vysvětlit charakteristiky řeckých a římských rodin, • vysvětlit hlavní rysy řeckého a římského bydlení a osídlení; • na příkladech, popsat rozdíly a podobnosti v postavení žen ve starověkém Řecku a Římu; • popsat vlastnosti řeckého a 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antické rodiny a způsoby života 2. Postavení žen v Řecku a Římě 3. Starověké otroctví 4. Řecké a římské vzdělávání 5. Řecké a římské právo spravedlnosti

<p>římského otroctví;</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat vlastnosti řeckého a římského vzdělávání; • porovnat právní zásady starověkých Řeků a Římanů. 	
---	--

12. Povinné téma: Středověk - Vytvoření nové kulturní a politické identity evropských zemí

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit příčiny rozpadu Římské říše, • vysvětlit novou politickou mapu Evropy po stěhování národů; • popsat charakteristiku karolínského státu; • ukázat na mapě první slovanský státní útvar ve východních Alpách a Panonii • popsat hlavní rysy vývoje Korutan, • analyzovat význam vytvoření prvního Slovanského státního útvaru ve východních Alpách; • vysvětlit charakteristiky profesní (feudální) společnosti a státu v důsledku komodity a hospodářství; • vysvětlit situaci slovinské (historické) země v rámci Svaté římské říše národa německého; • objasnit základní charakteristiky života středověkých stavů (šlechtici, rolníci), • život v souvislosti s pozemkovou nadvládou; • popsat kulturní a hospodářský význam středověkých klášterů; • vysvětlit charakteristiky života lidí ve středověkých městech, • vysvětlit hospodářský a kulturní význam středověkých měst; • analýza středověkého umění a způsob, jakým směrem se ubíralo přemýšlení, • popsat několik příkladů středověkého umění. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Migrace národů - vznik nové Evropy 2. Karolínský stát – středověk 3. Korutany, Kraňsko a Dolní Panonie 4. Tvorba evropských zemí 5. Slovinský prostor v rámci Svaté říše římské národa německého 6. Šlechtici a rolníci 7. Kláštery - zachování starověké tradice 8. Měšťané 9. Kulturní úspěchy středověkých lidí a jejich pohled na svět

13. Volitelné téma: Středomoří – Prostor pro spolupráci a konflikty mezi kulturami

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat základní charakteristiky francké, arabské a byzantské kultury; • analyzovat příčiny konfliktů Evropy s Arabským světem; • vysvětlit charakteristiky Osmanské říše, • vysvětlit a popsat základní kulturní rozdíly mezi východní a západní Evropou. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sraz civilizací: Frankové, Arabové, Byzanc 2. Islám a křižáci 3. Osmanská říše a Evropa

14. Volitelné téma: Kulturní obraz mimoevropských národů

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat význam Indie jako ekonomického a kulturního prostředníka mezi Evropou a Čínou; • analyzovat význam kontaktů v Evropě a Číně na příkladu Marca Pola; • popsat vlastnosti mongolského státu a dobývání; • seznámit se se základními kulturními úspěchy předkolumbovské kultury Ameriky (Mayové, Aztékové, Inkové), • seznámit se s některými základními kulturními úspěchy neevropské kultury. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Indie jako ekonomický a kulturní prostředník mezi Evropou a Čínou 2. Marco Polo přibližuje Čínu Evropě 3. Mongolská říše 4. Předkolumbovské kultury Ameriky

3.3 Cíle a obsah v 8. ročníku

1. Povinné Téma: Hranice známého světa se rozšiřují

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat hlavní příčiny, které vedly k velkým zeměpisným objevům; • analyzovat směr průzkumu velkých námořníků a uvede jejich velké objevy, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Důvody pro zahájení objevů 2. Velcí objevitelé a jejich objevy 3. Důsledky těchto zjištění a obchodu

<ul style="list-style-type: none"> • porovnat hranice známého světa před objevením a po nich, • popsat hlavní vlastnosti a úspěchy jedné z předkolumbovských kultur Ameriky (Mayové, Aztékové, Inkové); • vysvětlit politické, sociální, ekonomické, a kulturní důsledky velkých geografických objevů starého a nového světa • vysvětlit důsledky obchodu s otroky a vyvodit závěry, jak se otroctví vyvíjelo až dodnes; • vysvětlit historické okolnosti, které ovlivnily vznik humanismu a renesance, • popsat hlavní znaky humanismu a renesance, • popsat příklady renesančních uměleckých děl a vysvětlit, jak se v nich odráží historické okolnosti, • znát významné vynálezy a vědecké úspěchy renesance, • na příkladech poukázat na charakteristiky humanistického myšlení • znát nejdůležitější historické osobnosti humanismu a renesance; • na příkladu slovinského území popsat charakteristiky renesančního umění a humanitní mentality. 	<p>s otroky</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Charakteristika humanismu a renesance 5. Důležití umělci a vědci z období humanismu a renesance 6. Humanismus a renesance ve Slovinsku
---	---

2. Volitelné téma: Cesta do tajemných míst v Asii a Africe

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znát, jak byl proveden výzkum vnitřní Afriky; • vysvětlit úspěchy Indo-islámského umění 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podle Livingstona do srdce Afriky 2. "Taj Mahal se pozoruje"

3. Volitelné téma: Nový pohled na svět a člověka

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na politické mapě Itálie ukázat období renesance a humanismu, • vysvětlit ekonomické charakteristiky vývoje země v Itálii; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Itálie - kolébka humanismu a renesance 2. Důležití umělci a vědci humanismu

<ul style="list-style-type: none"> • na příkladu vyvodit závěry o dopadu jednotlivých panovníků a papežů na vývoj humanismu a renesance; • na příkladu vysvětlit novou roli umělce v renesanční společnosti; • na příkladech, vědět, jak se humanismus a renesance šířila mimo Itálii, • analyzovat a určit případy charakteristiky humanitních mentalit v Evropě a vyvodit závěry o vlivu historických okolností, • analyzovat a určit případy a charakteristiky renesanční vědy v Evropě, • na příkladech analyzovat vliv historických událostí na umělecké výtvořy renesance v Evropě, • porovnat středověké a renesanční umění. 	<p>a renesance</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Nová úloha umělce 4. Humanismus a renesance jinde v Evropě
--	---

4. Povinné Téma: Změna politické a náboženské image Evropy

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat reformaci • vysvětlit dílo Martina Luthera • porovnat různé směry reformace; • znát jména a díla slovinských protestantů, • popsat význam práce slovinských protestantů pro rozvoj slovinské kultury; • vysvětlit příčiny protireformace a vyvodit závěry o důsledcích protireformace pro katolickou církev, • analyzovat důvody pro zachování protestantské víry v Prekmurje; • vyvodit závěry o důsledcích šíření Otomanských orgánů na Balkáně, • popsat povahu a rozsah islamizace na Balkánu, • vysvětlovat důsledky turecké invaze na slovinskou (historickou) půdu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nástup Martina Luthera a počátek reformace církve 2. Slovinští protestanti a rozvoj slovinské kultury 3. Odpověď katolické církve 4. Důsledky rozšíření Osmanské říše

5. Volitelné téma: Život v Osmanské říši

Cíle	Obsah
------	-------

<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat, jaký měla Osmanská říše režim země, • vysvětlit podobnosti a rozdíly mezi Osmanskou říší a evropskými zeměmi, • vysvětlit život na dvoře velkého sultána; • popsat výhody, které měla Otomanská armáda oproti evropským; • popsat úspěchy Osmanského umění, vědy a vyvodit závěry o vlivu na Evropu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Země a život na dvoře 2. Význam a síla armády 3. Osmanské umění a věda
--	---

6. Volitelné téma: Rolnické vzpoury, epidemie a přírodní katastrofy

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit, proč se ve Slovinsku rolnická populace přiklonila k lidové zbožnosti; • popsat příčiny a důsledky rolnické vzpoury ve Slovinsku; • vyvodit závěry, podobnosti a rozdíly mezi rolnickými povstáními ve Slovinsku, • porovnat vlastnosti rolnické vzpoury ve Slovinsku se zbytkem Evropy; • na příkladech vysvětlit vlastnosti a důsledky epidemií a přírodních katastrof ve Slovinsku 15. a 16. století. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lidová zbožnost 2. Příčiny a důsledky rolnické vzpoury 3. Rolnické vzpoury ve slovinských (historických) zemích 4. Epidemie a přírodní katastrofy

7. Povinné Téma: Feudální roztržitost ke konci starého řádu

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porovnat různé formy vlády v případě parlamentního království Anglie a absolutistického království ve Francii, • určit dopad různých forem vlády na ekonomiku, • porovnat a vysvětlit dopad jednotlivých skupin obyvatel na správu věcí veřejných v různých státních orgánech; • uvést hlavní představitele 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na čem závisel výkon panovníka ve Francii (absolutistická země) a Anglii (sněmovní monarchie) 2. Charakteristika osvícenství a hlavní zástupci 3. Význam slovinských lidových buditelů 4. Země osvícenského absolutismu -

<p>osvícenství a popsat osvícenskou mentalitu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit vliv osvícenství ve slovinském národním obrození; • na příkladu habsburské monarchie vysvětlit osvícensko-absolutistické vlastnosti monarchie, • popsat hlavní reformy Marie Terezie a Josefa II., • v případě slovinských (historických) zemí vyvodit závěry o důsledcích a významu reforem Marie Terezie a Josefa II. pro různé vrstvy populace, • porovnat povinnou školní docházku tehdy a dnes; • doložit význam osvícenských myšlenek na vznik USA • vysvětlit charakteristiky sociálního, politického a ekonomického obrazu Spojených států; • popsat, jaký měl vznik USA vliv na starý pořádek v Evropě • analyzovat situaci ve Francii před revolucí a popsat fakta o vlivu na vypuknutí revoluce; • popsat průběh francouzské revoluce, • identifikovat krátkodobé a dlouhodobé, politické, sociální a ekonomické důsledky, které měla Velká francouzská revoluce, • uvést hlavní změny, které Velká francouzská revoluce přinesla do života lidí; • určit a zdůvodnit, jak Napoleona ukončil francouzskou revoluci a její myšlenky rozšířil po celé Evropě, • na mapě ukázat rozsah Ilyrijských provincií a popsat jejich vliv na vývoj slovinského národního vědomí. 	<p>Habsburská monarchie (kancelářská země)</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Slovinské země v době Marie Terezie a Josefa II. 6. Vznik USA 7. Sociální, politická a ekonomická image USA 8. Francie před revolucí 9. Revoluce ve Francii 10. Napoleon a jeho války
--	--

8. Volitelné téma: Novověcí moderní vládcí a jejich země

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na vybraných příkladech určit a vymezit pojem země, v prvních stoletích novověku a v současné 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Země – v novověku a dnes 2. Život a dílo významných panovníků

<p>době,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na příkladech vyvodit závěry roli panovníka, státní regulace, koncepce a rozsahu lidských práv v prvních stoletích novověku a dnes; • popsat život a dílo významných panovníků, • identifikovat s rolí úspěšného panovníka a objasnit své názory na vládnutí státu. 	
--	--

9. Volitelné téma: Baroko

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na příkladech popsat charakteristiky barokního umění, • porovnat barokní a renesanční umění, • na příkladech vyvodit závěry o vlivu barokního umění na oblečení a kulturu bydlení; • porovnat povahu a úlohu vysokého a lidového umění; • v případě barokního umění doložit umění jako prostředek k upevnění moci. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Charakteristika barokního umění 2. Vysoké a lidové umění 3. Vliv (církvní i světské) politiky na barokní umění

10. Povinné téma: Industrializace

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit základy kapitalistické mentality, • charakteristika rané kapitalistické výroby; • porovnat povahu a rozsah ekonomických toků mezi rozvinutými a rozvojovými částmi světa, • popsat fungování globálního ekonomického trojúhelníku; • vysvětlit pojem průmyslové revoluce a industrializace a uzavřít fakta proč se jako první objevil ve Velké Británii, • popsat hospodářské činnosti, které jsou vyvinuty v první fázi industrializace; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raný kapitalismus 2. Hospodářské toky mezi rozvojovými a rozvinutými částmi světa 3. Průmyslové revoluce ve Velké Británii 4. Důsledky průmyslové revoluce 5. Migrace Evropanů

<ul style="list-style-type: none"> • na příkladech vyvodit závěry o pozitivní a negativních důsledcích industrializace • na mapě ukázat směr migrace Evropanů, • vyvodit závěry o příčinách a důsledcích migrace. 	
--	--

11. Povinné téma: Vzestup měšťanstva

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porovnat politickou mapu Evropy v době Napoleona a Vídeňského kongresu a vysvětlit rozdíly a důvody; • vysvětlit příčiny revolucí 1848 v Evropě a jejich důsledky; • prokázat vlastnosti a změny v konzervativním a liberálním politickém přesvědčení v 19. století, • vysvětlit příklady politických změn v Evropě ve druhé polovině 19. století; • na příkladech popsat úsilí národů o získání národních práv; • popsat vznik politických stran se šířením demokratických práv v druhé polovině 19. století; • ospravedlnit úsilí o prosazování slovinských národních požadavků, • vyjasnit požadavky programu Jednotné Slovinsko a popsat do jaké míry a kdy byl program realizován. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evropa po Vídeňském kongresu 2. Revoluce v roce 1848 - příčiny a důsledky 3. Politické změny v Evropě v druhé polovině 19. století 4. Moderní národy - mezi úsilím pro národní práva a nacionalismem 5. Šíření demokratických práv v druhé polovině 19. století 6. Slovinská národní hnutí a kulturní činnosti k vytvoření politických stran

12. Volitelné Téma: První kapitalistická velmoci a vynálezy, který změnil životy lidí

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na mapě ukázat rozsah koloniální říše v 19. století; • porovnat úlohu a význam Japonska a USA na konci 19. století; • seznámit se s nejdůležitějšími vynálezy a úspěchy v oblasti dopravy, komunikace a zdravotnictví, • vysvětlit dopad vynálezů a úspěchů na život lidí; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ze Španělska a Portugalska, do Nizozemska a Spojeného království 2. Japonsko a USA - budoucí supervelmoci 3. Pokrok v oblasti dopravy, komunikace a zdraví 4. Rozvoj vědy a společenských věd

<ul style="list-style-type: none"> vysvětlit charakteristiky rozvoje vědy a společenských věd. 	
---	--

13. Volitelné téma: Život lidí v 19. století

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> popsat situaci pracovníků v 19. století a úsilí o vyřešení problémů s prací; uvést příčiny a důsledky dětské práce a postupné omezení tohoto problému; uvést typy rodin v 19. století; porovnat úlohu členů rodiny ve vztahu k vrstvě sociální příslušnosti, zdůvodnit postavení členů rodiny, pokud jde o pojetí rovnosti v 19. století a dnes, popsat boj žen za rovnost, porovnat a popsat vztah mezi veřejností a soukromím v 19. století. 	<ol style="list-style-type: none"> Pozice prvních pracovníků a začátky snahy na řešení problémů Děti - pracovníci a ženské pracovní síly Formy rodiny v 19. století Vztahy mezi členy rodiny a jejich úkoly: mužské a ženské role Žena - mezi realitou a ideály

14. Volitelné téma: Umění v 19. století

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> popsat umělecké styly 19. století a zaměřit se na dopad na oblečení, interiér, prostory, zařízení a konstrukci; popsat umění na konci 19. století a vznik masové kultury, porovnat vzhled prvních novin a kina oproti dnešní době; na příkladech vysvětlit ozvěnu proudů umění 19. století ve Slovinsku. 	<ol style="list-style-type: none"> Umělecké slohy 19. století Umění na konci 19. století a vznik masové kultury Podoba umění ve Slovinsku

3.4 Cíle a obsah v 9. ročníku

1. Povinné téma: Politická charakteristika 20. století

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> identifikovat a vysvětlit vlastnosti Evropy a světa na počátku 20. století; popsat hlavní rysy První světové 	<ol style="list-style-type: none"> Svět na začátku 20. století První světová válka a mírová smlouva po válce

<p>války,</p> <ul style="list-style-type: none"> • analyzovat mírovou smlouvu po První světové válce a předvídat důsledky; • vysvětlit rozdíly mezi příklady demokratické, diktátorské a totalitní forma vlády, • vysvětlit, proč byla v některých zemích založena demokratická, diktátorská, nebo totalitní forma vlády; • popsat hlavní rysy Druhé světové války a vysvětlit její důsledky; • porovnat politické, sociální a ekonomické charakteristiky v Evropě a ve světě za Studené války, • popsat politickou situaci v období Studené války a její následky; • na mapě porovnat politickou mapu světa před světovými válkami a během Studené války a vysvětlit důvody změn, • na příkladech analyzovat rozdíly mezi vojenským a politickým řešením konfliktů; • popsat příčiny evropské integrace; • označit hlavní evropské a globální integrace. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Krize demokracie a vznik diktatur a totalitářství 4. Druhá světová válka 5. Bloky dělí svět 6. Dekolonizace třetího světa 7. Propojení Evropy a světa
---	--

2. Povinné téma: Ekonomické změny ve 20. a 21. století

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit, proč industrializace řídí rozvinutý svět; • na příkladech vyvodit závěry o dopadu a důsledcích První světové války na hospodářství; • porovnat příklady kapitalistického a socialistického ekonomického modelu, • vysvětlit příčiny hospodářského růstu a krize, • popsat způsoby řešení hospodářské krize; • analyzovat ekonomickou situaci po Druhé světové válce, • popsat příčiny ekonomické integrace 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Industrializace jako motor vyvinutého světa 2. První světová válka narušila hospodářské vztahy 3. Kapitalistická a socialistická hospodářská politika 4. Ekonomická integrace západního světa po Druhé světové válce 5. Socialistický ekonomický model a jeho zhroucení 6. Globalizace a ekonomická integrace

<p>Evropy a světa ve formě ekonomické integrace;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyvodit závěry, proč se nezdařil socialistický ekonomický model; • popsat základní rysy globalizace a uvést příklady pro ilustraci. 	na přelomu 20. a 21. století
---	------------------------------

3. Povinné téma: Slovinci ve 20. a 21. století

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat vnitrostátní situaci Slovinců v Rakousku-Uhersku, • vysvětlit příčiny a průběh vzniku království Jugoslávie; • vysvětlit úsilí Slovinců na autonomii v Království Jugoslávie; • popsat hospodářský a kulturní rozvoj Slovinců v meziválečném období a poskytnout příklady pro ilustraci; • z různých perspektiv vysvětlit vývoj Slovinska během Druhé světové války; • vysvětlit okolnosti a důsledky komunistického převzetí moci v Jugoslávii po Druhé světové válce; • na příkladech popsat různé pohledy Slovinců žijících v socialistické Jugoslávii; • vysvětlit důvody pro rozhodnutí Slovinců pro vytvoření vlastní země, • vysvětlit mezinárodní integraci Slovinska • popsat ústavního uspořádání a život v Republice Slovinsko, • vysvětlit vliv demokratické politické organizace Republiky Slovinsko na životy lidí. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poslední léta rakousko-uherské říše a vytvoření království Jugoslávie 2. Slovinci mezi autonomistickými a centralistickými tendencemi 3. Hospodářský a kulturní rozvoj Slovinska 4. Slovinci za Druhé světové války 5. V Jugoslávii přebírá moc komunistická strana 6. Život Slovinců v socialistické Jugoslávii 7. Nezávislé Slovinsko a mezinárodní integrace Slovinska

4. Volitelné téma: Od telegrafu k internetu

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit, jaké vědecké úspěchy měly významný vliv na životní styl lidí ve 20. století (komunikační sítě 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Změny v životním stylu <ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj komunikační sítě • Nové dopravní prostředky

<p>marketing, lékařství, atd.),</p> <ul style="list-style-type: none"> • popsat výzkum v minulosti a ve 20. století; • vysvětlit důsledky přemístění vědeckého vývoje v ekonomice, • srovnat korelaci vzdělanostní struktury populace a rychlý ekonomický vývoj; • vysvětlit případy převodu vědeckých úspěchů rozvojových potřeb na příkladu zneužití vědy pro potřeby rozvoje; • vysvětlit rozdíl mezi kulturní statky určenými pro úzké skupiny elitních lidí a přístupné kulturní statky, • vyjmenovat některé příklady kulturních statků typické pro 20. století; • popsat příklad nadměrného přírodní zdroje a vysvětlit důsledky, • posoudit důsledky nadměrného užívání environmentálních potenciálů. 	<p>konvergují svět</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moderní věda a medicína zlepšují životy <ol style="list-style-type: none"> 2. Přenos vědeckých poznatků do ekonomiky 3. Věda pro válečné potřeby 4. Z elitní kultury k masové kultuře 5. Důsledky využívání moderních vědeckých úspěchů
---	--

5. Volitelné Téma: Změna každodenního života v 20. století

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlit důvody, které ovlivnily modifikované rodinné vztahy ve 20. století, • na příkladech vysvětlit, jak se změnilы názory na dětství a dospívání; • ukázat, jak se vyvíjely zvyky obyvatel; • vysvětlit pojem volného času v rozvinutých částech světa a způsoby obživy, • analyzovat vliv sociálních podmínek na každodenní život; • vysvětlovat důsledky migrace lidí a formy kontaktu mezi lidmi s různými kulturními zvyklostmi; • vyvodit závěry o významu migrace pro mezikulturní kontakty a poskytnout příklady rozporů, • uvést příklady, jak podpořit 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rodina a dospívání v 20. století 2. Změna životního stylu populace 3. Volný čas 4. Migrace lidí 5. Migrace a interkulturní kontakty a konflikty 6. Emancipace žen 7. Náboženství a společnost 8. Mladá generace 9. Hnutí za občanskou společnost 10. Profesionální struktura obyvatelstva v rozvinutém světě

<p>mezikulturní dialogy;</p> <ul style="list-style-type: none"> • analyzovat emancipaci žen a důsledky; • vyvodit závěry o úloze a významu náboženství a duchovnosti v moderním světě; • vysvětlit příčiny povstání a konformismu mladší generace, a uvést příklady; • popsat vliv sociálních hnutí na cestě myšlení v rozvinutém světě a uvést příklady; • analyzovat změny ve struktuře povolání populace a vysvětlit příčiny těchto změn, • porovnání profesní struktury obyvatelstva rozvinuté a rozvojové země. 	
--	--

6. Volitelné téma: Války ve 20. a 21. století

Cíle	Obsah
<p>Žáci dokáží:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porovnat hlavní rysy válek posledního období (První světová válka, občanské války, Druhá světová válka, Studená válka); • porovnat charakteristiky osvobozeneckých hnutí; • analyzovat fenomén moderního terorismu; • vysvětlit příčiny a důsledky moderních konfliktů; • popsat nové technologie a čím dál ničivější zbraně, • vysvětlit vliv moderních vojenských technických vynálezů na život za války. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Války ve 20. a 21. století <ul style="list-style-type: none"> • První světová válka • Občanské války • Druhá světová válka • Studená válka 2. Osvobozenecká hnutí 3. Terorismus 4. Zbraně ve 20. a 21. století

Ve všech povinných a volitelných předmětech se také rozvíjí vzdělávací cíle, které se vztahují k rozvoji dovedností ve kterých studenti:

- rozvíjejí dovednosti časovou a prostorovou vizualizací,
- rozvíjejí dovednosti shromažďování a výběrem informací a důkazů z různých zdrojů a literatury v různých médiích,

- rozvíjejí schopnost analyzovat, syntetizovat a interpretovat užitečné a věrohodné informace a důkazy z různých historických pramenů a literatury,
- rozvíjejí své dovednosti získávání historických pramenů a literatury z IT
- rozvíjejí schopnost kritické analýzy a historických událostí, jevů a procesů na základě kvalitních historických pramenů a literatury,
- rozvíjejí schopnost vytvářet nezávislé závěry, pohledy, názory, postoje, původní návrhy a řešení
- rozvíjejí schopnost vlastního výběru a rozhodování pro jejich názory na historii,
- rozvíjejí citlivost na různé pohledy na historii a na výklad historie a pochopí, proč k nim dochází,
- rozvíjejí dovednosti různých forem komunikace (ústní, písemné, grafické, ilustrace, IT).

Ve všech povinných a volitelných předmětech jsou také rozvíjeny studijní cíle, které se týkají vztahů chování, postojů a poloh ve kterých studenti:

- rozvíjejí povědomí o národní identitě a národním původu,
- zdůrazní význam pozitivních kulturních vlivů v rámci slovinského národa se sousedními národy,
- zhodnotit význam zachování a ochrany slovinského, evropského a světového kulturního dědictví a životního prostředí,
- rozvíjejí schopnost porozumět a respektovat rovnost žen a mužů,
- rozvíjejí schopnost porozumět a respektovat rozmanitost a rozdílnost, náboženství, kulturu a obec
- odsoudí zločiny proti lidskosti, genocidu, holocaust a jiné formy masového porušování lidských práv,
- odsoudí politické systémy, které porušují lidská práva,
- na vybraných příkladech z historie rozvíjejí svůj postoj vůči vyspělým světovým názorům, které respektují lidská práva, rovnost a demokracii a demokratické a odpovědné občanství.

4 Normy znalostí

Minimální standardy znalostí jsou vyznačeny **tučně**.

Normy znalostí pro volitelné předměty jsou uvedeny kurzívou. Vybrané volitelné předměty se stávají povinné pro výuku a jsou přezkoumávány a vyhodnocovány.

4.1 Normy znalostí pro 6. ročník

Učitel v závislosti na individuálních schopnostech studentů s lekcí dosáhne co nejvyšší úrovně znalostí. Při tomto vezme v úvahu různé způsoby a formy hodnocení, za účelem jejich individuálnímu přizpůsobení studentovi (písemná, ústní, plakát, prezentace atd.).

Žák dokáže:

- **popsat, co je historie**
- na příkladech vysvětlit, co zkoumá historie,
- **uvést hlavní historická období,**
- vysvětlit, proč dělíme historii do více období,
- uvést různé způsoby počítání let, a časovou jednotku pro výpočet doby,
- vytvořit řádně historické desetiletí, století a tisíciletí,
- **vyjmenovat druhy historických pramenů a popsat jejich vlastnosti,**
- vysvětlit význam historických pramenů pro historii, a vysvětlit, ve kterých institucích jsou uchovávány,
- uvést některé historické pomocné a jiné vědy a rozhodnout o jejich významu pro historii,
- **vysvětlit příčiny vzniku písma a popíše jejich význam pro historii,**
- uvést příklady různých písem v celé historii a porovnat materiály, na něž se psalo,
- rozhodnout o významu vynálezu tisku a tištěných knih pro šíření informací, znalostí a výzkumu minulosti,
- **popsat příklady lidských obydlí a sídel v různých historických obdobích,**
- porovnat a vysvětlit podobnosti a rozdíly v bytech a osadách, minulých i současných,

- uvést typy stavebních materiálů a rozhodnout o systému přidělení bytů,
- popsat objev kola v Lublaňském močálu,
- vysvětlit, proč je kolo jedním z nejdůležitějších vynálezů
- porovnat různé vynálezy v průběhu dějin, a rozhodnout o jejich dopadu na změny v životě lidí,
- vysvětlit důvody pro vznik vědy během prvních vysokých kultur,
- **uvést některé vědy a popsat jejich hlavní úspěchy,**
- vysvětlit důvody pro vznik umění,
- **popsat hlavní rysy kulturních a historických památek z prvních vysokých kultur,**
- vysvětlit příčiny vzniku víry,
- popsat hlavní rysy víry prvních vysokých kultur,
- porovnat úlohu a význam rodiny v celé historii,
- **popsat typy rodin v celé historii,**
- porovnat situaci mužů, žen a dětí v celé historii,
- charakterizovat výchovu dětí v celé historii,
- porovnat a popsat rozdíly a podobnosti v životech venkovských a městských oblastí v celé historii,
- rozhodnout o významu pravidel pro soužití života v komunitě,
- objasnit rozdíl mezi pojmy kulturní a přírodní dědictví,
- **popsat příklady přírodního a kulturního dědictví,**
- na příkladech z místní historie popsat význam zachování kulturního dědictví,
- vypracovat svůj plán pro zachování vybraných kulturních a historických památek z místa bydliště,
- na příkladech z každodenního života ukázat důležitost dodržování zvyků různých kultur, význam prosazování tolerance různých kultur a interkulturní spolupráci,
- na příkladech z místní historie popsat nejslavnější zvyky a tradice,
- shromáždit údaje o domácích řemesel, které se dochovaly až do dnešních dnů,
- uvést příklady řemesel a popsat jejich výrobky,
- popsat příklady typických slovinských pokrmů,
- porovnat minulost a současnost stravování.

4.2 Normy znalostí pro 7. ročník

Učitel v závislosti na individuálních schopnostech studentů s lekcí dosáhne co nejvyšší úrovně znalostí. Při tomto vezme v úvahu různé způsoby a formy hodnocení, za účelem jejich individuálnímu přizpůsobení studentovi (písemná, ústní, plakát, prezentace atd.).

Žák dokáže:

- **popsat hlavní rysy moderního myslícího člověka (Homo sapiens),**
- vysvětlit, jak změny v životním prostředí ovlivňují vývoj člověka,
- **popsat změny životního stylu v různých obdobích pravěku a vysvětlit, proč vznikly,**
- vysvětlit význam akumulace zkušeností a znalostí s cílem zlepšit životní podmínky,
- rozhodnout o významných kulturních úspěších prehistorických lidí,
- **popsat hlavní archeologické nálezy z různých období pravěku až po dnešní Slovinsko,**
- na příkladech rozhodnout o změnách ve způsobu života v různých obdobích pravěku na území dnešního Slovinska,
- vysvětlit vliv přírodních geografických možností a okolních kultur vyvolávají změnu ke zlepšení způsobu života v různých obdobích pravěku,
- **popsat hlavní rysy pravěkých jeskynních umění,**
- vysvětlit okolnosti, které mají vliv na duchovní myšlenku prehistorických lidí, na příkladech motivů kosti a keramiky,
- na příkladech situlského umění popsat život pravěkých lidí,
- popsat podmínky pro vznik prvních civilizací,
- popsat vlastnosti společenské organizace prvních zemí,
- **na příkladu prvních civilizací úrodného půlměsíce popsat nejvýznamnější architektonické úspěchy a hlavní úspěchy vědy,**
- na příkladu prvních civilizací úrodného půlměsíce popsat náboženský systém a mytologii,
- **na mapě určit, kde se vyvinuli první civilizace staré Indie, Číny a Ameriky,**
- analyzovat hlavní úspěchy prvních civilizací starověké Indie, Číny a Ameriky v oblasti architektury, umění a vědy,

- analyzovat hlavní sociální a náboženské charakteristiky prvních civilizací starověké Indie, Číny a Ameriky,
- vysvětlit historické zázemí pro stavbu pyramid, chrámů a dalších velkých budov v civilizacích Starověkého Východu
- vysvětlit průběh stavby ve starých civilizacích Východu,
- porovnat podobnosti a rozdíly v konstrukci starých civilizací Východu,
- **seznámit se s písmi, které byly používány v starověkých civilizacích Východu,**
- porovnat obsah prvních záznamů ve starých civilizacích Východu,
- porovnat podobnosti a rozdíly v přesvědčení starověkých civilizací Východu,
- **určit období starého Řecka,**
- vysvětlit vlastnosti Krétsko-mykénského období jako základu starověké řecké civilizace,
- **popsat hlavní rysy aténské a spartského městského státu,**
- porovnat podobnosti a rozdíly mezi aténskou a spartskou společností,
- **vysvětlit charakteristiky první demokratické vlády,**
- rozhodnout o významu aténské demokracie na dnešní evropskou demokracii,
- odůvodnit tvrzení, že do období klasického Řecka je základ evropského myšlení,
- vysvětlit hlavní rysy řecko-perských válek a Peloponéské války,
- analyzovat příčiny šíření řecké kultury v oblasti Středoziemního moře,
- **popsat vlastnosti a úspěchy helénistické kultury,**
- **popsat vznik města Říma,**
- analyzovat příčiny vzestupu římské říše,
- porovnat charakteristiky římské republiky a císařství,
- vysvětlit hlavní změny, které Římané přinesli na území dnešního Slovinska,
- popsats hlavní římské kulturní památky na území dnešního Slovinska,
- **vysvětlit hlavní poselství křesťanství a jeho šíření ve Středomoří a evropském prostoru,**
- popsats vliv náboženství ve starověkou kulturní tvorbu,
- porovnat podobnosti a rozdíly mezi řeckou a římskou kulturou,
- analyzovat rozdíly mezi křesťanským a řecko-římským náboženstvím,
- na příkladech, vysvětlit význam filozofie, historie a dalších věd pro další rozvoj vědeckého způsobu myšlení,

- porovnat charakteristiky řeckého divadla a římského Colossea,
- **popsat významné stavební úspěchy starověkých Řeků a Římanů,**
- vysvětlit dopady každodenního života a ekonomiky na stavebnické úspěchy starověkých Řeků a Římanů,
- rozhodnout o vlivu přírodních geografických prvků na ekonomický rozvoj starověkých Řeků a Římanů,
- na příkladech odůvodnit vliv pobřežní pozice na ekonomiku,
- **vysvětlit vlastnosti hospodářství ve městech,**
- vysvětlit vlastnosti řeckého a římského měnového systému,
- vysvětlit dopad obchodních kontaktů na změny životního stylu a myšlení,
- na příkladech vysvětlit vlastnosti řecké a římské rodiny,
- vysvětlit hlavní rysy řeckých a římských obydlí a sídel,
- na příkladech popsat rozdíly a podobnosti v postavení žen ve společnosti starověkých Řeků a Římanů,
- popsat vlastnosti řeckého a římského otroctví,
- **popsat vlastnosti řeckého a římského vzdělávání,**
- srovnat právní principy starověkých Řeků a Římanů,
- vysvětlit důvody rozpadu Římské říše,
- vysvětlit novou politickou mapu Evropy po stěhování národů,
- **popsat vlastnosti karolínského státu,**
- na mapě znázornit první slovanský státní útvar ve východních Alpách a Panonii,
- **popsat hlavní rysy vývoje Korutan,**
- analyzovat význam vytvoření prvního slovanského státního útvaru ve východních Alpách,
- vysvětlit funkci profesionální (feudální) společnosti a státu v důsledku přirozeného vývoje ekonomiky,
- vysvětlit situaci slovinských (historických) zemí v rámci Svaté říše římské národa německého,
- objasnit základní charakteristiky života středověkých sídlišť (šlechta, rolníci),
- popisuje život v souvislosti se zemskou nadvládou,
- popsat kulturní a hospodářský význam středověkých klášterů,
- **vysvětlit funkce života ve středověkých městech,**

- vysvětlit hospodářský a kulturní význam středověkých měst,
- analyzovat středověké umění a způsob myšlení,
- **popsat některé příklady středověkého umění,**
- **popsat základní charakteristiky francké, arabské a byzantské kultury,**
- analyzovat příčiny konfliktů Evropy s arabským světem,
- popsat vlastnosti Osmanské říše,
- vysvětlit a popsat základní kulturní rozdíly mezi východní a západní Evropou,
- popsat význam Indie jako hospodářského a kulturního zprostředkovatele mezi Evropou a Čínou,
- analyzovat význam kontaktů mezi Evropou a Čínou v případě Marca Pola,
- popsat vlastnosti mongolské země,
- uvést základní kulturní úspěchy předkolumbovských kultur Ameriky (Mayové, Aztékové, Inkové),
- **popsat některé z hlavních kulturních úspěchů mimoevropských kultur.**

4.3 Normy znalostí pro 8. ročník

Učitel v závislosti na individuálních schopnostech studentů s lekcí dosáhne co nejvyšší úrovně znalostí. Při tomto vezme v úvahu různé způsoby a formy hodnocení, za účelem jejich individuálnímu přizpůsobení studentovi (písemná, ústní, plakát, prezentace atd.).

Žák dokáže:

- **popsat hlavní příčiny, které vedly k velkým zeměpisným objevům,**
- na mapě analyzovat směr velkých průzkumů námořníků a uvést jejich hlavní objevy,
- **porovnat hranice známého světa před a po objevech,**
- **popsat hlavní vlastnosti a úspěchy jedné z předkolumbovských kultur Ameriky (Mayů, Aztéků, Inků),**
- vysvětlit politické, sociální, ekonomické a kulturní důsledky velkých geografických objevů na starý a Nový svět,

- vysvětlit důsledky obchodu s otroky, a na příkladech rozhodnout o tom, jak se otroctví vyvíjelo dodnes,
- vysvětlit historické okolnosti, které ovlivnily vznik humanismu a renesance,
- **popsat hlavní rysy humanismu a renesance,**
- popsat příklady renesančních uměleckých děl a vysvětlit, jak se odráží v historických okolnostech,
- uvést významné vynálezy a vědecké úspěchy renesance,
- na příkladech rozhodnout o vlastnostech humanistického myšlení,
- **uvést nejvýznamnější historické postavy humanismu a renesance,**
- **na příkladu slovinského prostoru popsat vlastnosti renesančního umění a humanitní mentality,**
- popsat jakým způsobem byl proveden výzkum vnitřní Afriky,
- **vysvětlit úspěchy Indo-islámského umění,**
- na mapě představit politický obraz Itálie během renesance a humanismu,
- vysvětlit ekonomické charakteristiky rozvoje zemí v Itálii,
- na příkladech rozhodnout o dopadu jednotlivých panovníků a papežů na rozvoj humanismu a renesance,
- **na příkladech vysvětlit novou roli umělce v renesanční společnosti,**
- na příkladech rozhodnout o tom, jak se humanismus a renesance šířili mimo Itálii,
- na příkladech analyzovat a určit vlastnosti humanistického myšlení v Evropě, a rozhodnout o dopadu na historické okolnosti,
- na příkladech analyzovat a určit charakteristiky renesanční vědy v Evropě,
- na příkladech analyzovat a vyvodit vliv historických událostí na renesanční umělecká díla v Evropě,
- porovnat středověké a renesanční umění,
- **popsat pojem reformace,**
- vysvětlit dílo Martina Luthera,
- porovnat různé směry reformace,
- **uvést jména a díla slovinských protestantů,**
- **popsat důležitost slovinských protestantů pro vývoj slovinské kultury,**
- vysvětlit důvody pro vznik protireformace a o důsledcích operací katolické církve,
- analyzovat příčiny zachování protestantské víry v Prekmurje,

- rozhodnout o důsledcích šíření osmanské moci na Balkáně,
- **popsat povahu a rozsah islamizace na Balkáně,**
- vysvětlit důsledky turecké invaze ve slovinských (historických) zemích,
- popsat organizaci osmanského státu,
- vysvětlit podobnosti a rozdíly mezi osmanským státem a evropskými zeměmi,
- popsat život na sultánově dvoře,
- popsat výhody, které měla osmanská armáda před evropskými,
- **popsat úspěchy osmanského umění a vědy a rozhodnout o jejich dopadu na Evropu,**
- vysvětlit, proč ve slovinské rolnické populaci došlo k vzestupu lidové zbožnosti,
- **popsat příčiny a důsledky rolnické vzpoury ve Slovinsku,**
- popsat podobnosti a rozdíly mezi rolnickými povstáními ve Slovinsku,
- porovnat charakteristiky rolnických vzpour ve Slovinsku a jinde v Evropě,
- na příkladech vysvětlit vlastnosti a důsledky epidemií a živelných pohrom ve Slovinsku v 15. a 16. století,
- porovnat různé formy vlády v případě parlamentního království Anglie a absolutistického království Francie,
- identifikovat vliv různých forem vlády na ekonomiku,
- porovnat a vysvětlit dopad jednotlivých vrstev obyvatelstva ve správě věcí veřejných v různých stavech,
- **uvést hlavní představitelé osvícenství a popsat jeho mentalitu,**
- vysvětlit vliv osvícenství na slovinské národní obrození,
- na příkladu habsburské monarchie vysvětlit funkce osvícenské absolutistické monarchie,
- **popsat hlavní reformy Marie Terezie a Josefa II.,**
- na příkladu slovinských (historických) zemí ukázat dopad a význam reforem Marie Terezie a Josefa II. pro různé vrstvy obyvatelstva,
- srovnat obecnou povinnou školní docházku tehdy i dnes,
- zdůvodnit význam osvícenských myšlenek na vytvoření Spojených států,
- vysvětlit charakteristiky sociálního, politického a ekonomického obrazu Spojených států,
- zdůvodnit jak vznik USA ovlivnil staré pořádky v Evropě,

- analyzovat situaci ve Francii před revolucí a rozhodnout o jejím dopadu na vypuknutí revoluce,
- popsat průběh francouzské revoluce,
- identifikovat krátkodobé a dlouhodobé politické, sociální a ekonomické důsledky francouzské revoluce a klasifikovat je podle jejich důležitosti,
- **uvést hlavní změny, které francouzská revoluce přinesla do života lidí,**
- určit a zdůvodnit, jak Napoleon ukončil francouzskou revoluci a jak se jeho nápady rozšířily po celé Evropě,
- na mapě ukázat rozsah Illyrijských provincií a popsat jejich vliv na vývoj slovinského státního vědomí,
- ve vybraných případech, určit a definovat pojem státu v prvních stoletích moderní doby a dnes,
- na příkladech rozhodnout o roli panovníka, státní kontroly, a koncepci v rozsahu lidských práv v prvních stoletích moderní doby a dnes,
- **popsat život a dílo významných panovníků,**
- vcítit se do role zvoleného panovníka a vysvětlit své názory na správu věcí veřejných a země,
- **na příkladech popsat vlastnosti baroka,**
- porovnat barokní a renesanční umění,
- na příkladech rozhodnout o vlivu barokního umění na oblékání a život,
- porovnat vlastnosti a úlohu vysokého a lidského umění,
- na příkladu barokního umění ospravedlnit umění jako prostředek k upevnění moci,
- vysvětlit základy kapitalistické mentality,
- **popsat charakteristiky rané kapitalistické výroby,**
- porovnat vlastnosti a rozsah ekonomických vztahů mezi rozvinutými a rozvojovými částmi světa,
- popsat průběh globálního ekonomického trojúhelníku,
- **vysvětlit pojmy průmyslová revoluce a industrializace, a rozhodnout o tom, proč se poprvé objevily ve Velké Británii,**
- **popsat hospodářské činnosti, které byly vyvinuty v první fázi industrializace,**
- na příkladech rozhodnout o pozitivních a negativních důsledcích industrializace,
- na mapě ukázat směr migrace Evropanů,

- rozhodnout o příčinách a důsledcích migrace,
- porovnat politickou mapu Evropy v době Napoleona a Vídeňského kongresu a vysvětlit rozdíly a jejich příčiny,
- vysvětlit příčiny revolucí v roce 1848 v Evropě a jejich důsledky,
- zdůvodnit vlastnosti a změny v konzervativním a liberálním politickém přesvědčení v 19. století,
- na příkladech vysvětlit politické změny v Evropě ve druhé polovině 19. století,
- na příkladech popsat snahy národů na svá národní práva,
- **popsat tvorbu politických stran a šíření demokratických práv v druhé polovině 19. století,**
- ospravedlnit úsilí o prosazení slovinských národních požadavků - od kulturních po politické,
- **vysvětlit požadavky Spojeného Slovinska a rozhodnout, do jaké míry a kdy byl program realizován,**
- na mapě ukázat rozsah koloniálních říší v 19. století,
- porovnat úlohu a význam Japonska a USA na konci 19. století,
- **uvést nejdůležitější vynálezy a úspěchy v oblasti dopravy, komunikace a zdravotnictví,**
- vysvětlit dopad vynálezů a úspěchů na život lidí,
- vysvětlit charakteristiky vývoje vědy a společenských věd,
- **popsat postavení dělnické třídy v 19. století, a úsilí o vyřešení problémů s prací,**
- uvést příčiny a důsledky dětské práce a jejího postupného omezení,
- uvést typy rodiny v 19. století,
- porovnat role rodinných příslušníků, bez ohledu na příslušnost ke společenské vrstvě,
- rozhodnout o situaci rodinných příslušníků, pokud jde o pojetí rovnosti v 19. století a dnes,
- popsat boj žen za rovnoprávnost,
- porovnat a popsat vztah mezi veřejností a soukromým v 19. století,
- **popsat umělecké styly 19. století s důrazem na jejich dopad na odívání, dekoraci interiéru a konstrukce,**

- popsat umění z konce 19. století (fin de siècle) a vznik masové kultury,
- porovnat vzhled prvních novin a kin vzhledem k dnešní době,
- na příkladech vysvětlit ozvěnu uměleckých proudů 19. století ve Slovinsku.

4.4 Normy znalostí pro 9. ročník

Učitel v závislosti na individuálních schopnostech studentů s lekcí dosáhne co nejvyšší úrovně znalostí. Při tomto vezme v úvahu různé způsoby a formy hodnocení, za účelem jejich individuálnímu přizpůsobení studentovi (písemná, ústní, plakát, prezentace atd.).

Žák dokáže:

- identifikovat a vysvětlit charakteristiky Evropy a světa na počátku 20. století,
- **popsat hlavní znaky První světové války,**
- analyzovat mírové smlouvy po První světové válce a předvídat důsledky,
- popsat základní charakteristiky globalizace a uvést příklady pro ilustraci,
- popsat vnitrostátní situaci Slovinců v Rakousku-Uhersku,
- **vysvětlit příčiny a průběh vzniku království Jugoslávie,**
- vysvětlit úsilí Slovinců o autonomii v rámci království Jugoslávie,
- **popsat hospodářský a kulturní rozvoj Slovinců v meziválečném období, s uvedením příkladů pro ilustraci,**
- z různých úhlů pohledu vysvětlit vývoj ve Slovinsku během Druhé světové války,
- vysvětlit okolnosti a důsledky komunistického převzetí moci v Jugoslávii po Druhé světové válce,
- na příkladech z různých perspektiv popsat život Slovinců v socialistické Jugoslávii,
- **vysvětlit důvody pro rozhodnutí Slovinců vytvořit svojí vlastní zemi, Slovinsko,**
- vysvětlit mezinárodní integraci Slovinska,
- popsat ústavní uspořádání a život ve Slovinsku,
- vysvětlit vliv demokratického politického systému Republiky Slovinsko na životy lidí,
- **objasnit, jaké vědecké úspěchy mají významný vliv na životní styl lidí v 20. století (komunikační sítě, doprava, lékařství, atd.),**

- popsat metody výzkumu v minulosti a ve 20. století,
- vysvětlit důsledky přemístění vědeckých znalostí do ekonomiky,
- porovnat vzájemnou závislost vzdělanostní struktury obyvatelstva a rychlý hospodářský rozvoj,
- na příkladech vysvětlit přenos vědeckých poznatků pro válečné potřeby a uvést příklad zneužití vědy pro potřeby války,
- objasnit rozdíl mezi kulturním zbožím určeným pro úzký okruh elitních lidí, a masový přístup ke kulturním statkům,
- uvést některé příklady kulturních statků, které jsou typické pro 20. století,
- **popsat příklad nadměrného využívání přírodních zdrojů a vysvětlit důsledky,**
- posoudit důsledky nadměrného potenciálu v oblasti životního prostředí,
- vysvětlí příčiny, které mají vliv na změněné vztahy uvnitř rodiny v 20. století,
- ukázat jak se měnily názory na dětství a dospívání,
- demonstrovat, jak se měnily zvyklosti obyvatelstva,
- vysvětlit pojem volného času ve vyspělém světě a uvést způsoby obživy,
- analyzovat dopad sociálních situací na každodenní život,
- **vysvětlit důsledky migrace lidí a formy kontaktu mezi lidmi různých kulturních zvyků,**
- rozhodnout o významu migrace pro interkulturní kontakty a uvést příklady konfliktů,
- uvést příklady, jak podpořit mezikulturní dialog,
- analyzovat emancipaci žen a její důsledky,
- rozhodnout o roli náboženství a spirituality v moderním světě,
- vysvětlit příčiny vzpoury a konformismu mladší generace a uvést příklady,
- **popsat vliv sociálních hnutí ve způsobech myšlení v rozvinutém světě a uvést příklady,**
- analyzovat změny v profesní struktuře obyvatelstva a vysvětlit příčiny těchto změn,
- porovnat pracovní strukturu populace v rozvinutých i rozvojových zemích,
- porovnat hlavní rysy válek posledního období (První světové války, občanské války, Druhé světové války, Studené války),
- **porovnat charakteristiky osvobozeneckých hnutí,**
- analyzovat fenomén moderního terorismu,

- vysvětlit příčiny a důsledky moderních konfliktů,
- popsat nové technologie a zbraně, které umožňují čím dál větší destrukci,
- vysvětlit vliv moderních vojenských technických vynálezů na život po válce.

4.5 Normy znalosti týkající se všech povinných a volitelných témat

Žák dokáže:

- **rozvíjet dovednosti časovou a prostorovou vizualizací,**
- **rozvíjet dovednosti sběru a výběru informací a důkazů z různých zdrojů a literatury v různých médiích,**
- vytvořit jednoduchou analýzu, syntézu a interpretaci užitečných a spolehlivých informací a důkazů z různých historických pramenů a literatury,
- rozvíjet své dovednosti pomocí historických pramenů a literatury s IT,
- rozvíjet schopnost kritické analýzy historických událostí, jevů a procesů s využitím historických pramenů a literatury,
- **rozvíjet schopnost formulovat nezávislé závěry, pohledy, názory, přesvědčení, původní návrhy a řešení,**
- rozvíjet schopnost samostatného výběru a rozhodování, jakož i svoje názory na historii,
- rozvíjet citlivost na různé pohledy na historii a interpretaci dějin a pochopit, proč se objevují,
- **rozvíjet schopnosti různých forem komunikace (ústní, písemné, grafické, ilustrace, IT),**
- **uvést a vysvětlit vlastnosti slovinských národních symbolů,**
- vysvětlit vlastnosti symbolů Evropské unie,
- **posoudit význam zachování a ochrany slovinského, evropského a světového kulturního dědictví a životního prostředí,**
- uvést a vysvětlit vlastnosti politických systémů, které zavedly zločiny proti lidskosti, genocidu, holocaust a jiné formy hromadného porušování lidských práv,
- **na příkladech, vysvětlit význam práce evropských institucí, která se zabývají ochranou lidských práv,**

- na příkladu písemného plánu navrhnout v rámci evropských institucí případ porušování lidských práv.

5 Didaktická doporučení

5.1 Realizace cílů předmětu

Vzdělávací program pro historii založený cílevědomým a rozvíjejícím modelem poskytuje integrovanou koncepci výuky. V tomto modelu se navazuje na předchozí znalosti žáků, stimuluje se výstavba různých typů znalostí a maximalizuje se nezávislost a aktivita studentů. Žáci by měli mít možnost vybudovat si celoživotní dovednosti, a prozkoumat a (sebe) hodnotit tyto dovednosti v souladu s právními předpisy.

Vzhledem k tomu, že učební plán umožňuje výběr povinných a volitelných předmětů, se doporučuje, aby učitel především ve výběrových tématech podporoval zájem žáků. Doporučujeme, aby učitel vyzkoušel několik opakování v průběhu různých volitelných předmětů. Vybrané volitelné předměty se stávají závaznými pro výuku a jsou přezkoumávány a vyhodnocovány. Doporučujeme, aby se učitel podílel na výuce příkladů místní, regionální a národní historie.

Zdůrazňujeme, že učební cíle a obsah učiva jsou uspořádány chronologicky a progresivně spojeny tematicky ucelenou řadou, což umožňuje komplexnější přístup a výuku a umožňuje hlubší pochopení historických událostí, jevů, procesů, otázek a problémů. Je také důležité, že historické události jsou aktualizovány, protože se tak historie studentům přiblíží a umožňuje zážitkové a autentické učení, a studenti jsou tak školeni pro aktivní a dobré porozumění moderního světa. Je třeba poznamenat, že vzdělávací cíle jsou stanovené obecně a konkrétní operační cíle učitele podněcují vlastní pojetí založené na cíli učení. Ve stejném učebním obsahu není představena individuální učební jednotka, ale je na posouzení toho, kolik obsahu vzdělávání do jedné učební jednotky vloží učitel, ale závisí na jeho profesní autonomii a zájmu žáků.

Učitel působí v procesu vyučování a učení v souladu se současnými trendy ve třídě v různých rolích: jako doručovatel, rádce, poradce a vůdce studentů. Učitel ve třídě kombinuje různé přístupy k výuce. Radí žákům a vede je v jejich vlastní práci. Žáci by měli být schopni prezentovat výsledky své práce jejich vlastním způsobem a učitel povzbuzuje aktivní roli studentů ve třídě a jejich zájem o historii.

Struktura aktualizovaného programu pro učitele dějepisu využívá různých didaktických přístupů v souladu s pokyny moderní didaktiky ve výuce dějepisu. Učitel také bere v úvahu individuální rozdíly mezi žáky.

Učitel řídí studenty různými didaktickými přístupy (práce na projektech, autentické a objevné učení, historická práce v terénu, kooperativní učení, role-playing game a simulace, mezioborová spolupráce, týmová výuka, atd.), popřípadě pracují samostatně s interakcí s ostatními studenty. Různými přístupy k výuce podporuje studenty a zavádí samostatnou práci s historickými prameny (písemné, obrazové, slovní, filmové, atd.). Ve třídě by mělo být také podporováno využívání moderního rozvoje IT a digitálních schopností u žáků.

Pro moderní výuky dějepisu je rozhodující spolupráce s dalšími institucemi souvisejícími s historií a kulturním dědictvím (muzea, archivy, knihovny, galerie, atd.), proto, že se díky tomu studentům rozvíjejí dovednosti vyhledávání a získávání nových informací a rozvíjejí uctivý a odpovědný postoj k zachování a ochraně kulturního dědictví.

5.2 Individualizace a diferenciac

Žáci v závislosti na možnostech a dalších funkcích přizpůsobení výuky (vnitřní diferenciac) historie v obou fázích plánování, organizace a výkonu rozhodují v rámci přezkoumání a hodnocení znalostí. Přitom je věnována zvláštní pozornost specifickým skupinám a jednotlivcům; vzdělávací práce funguje na základě koncepce, pokynů a směrnic přijatých Radou expertů pro všeobecné vzdělávání:

- Objevování a práce s nadanými žáky,
- Poruchy učení na základní škole: koncept práce,
- Děti s deficitem v konkrétních oblastech vzdělávání: poradenství pro upravené aplikace základní školy, program s další odbornou pomocí,
- Pokyny pro vzdělávání dětí cizinců ve školkách a školách.

5.3 Mezipředmětové vztahy

Mezipředmětové vztahy mohou být provedeny na úrovni vzdělávacích cílů, obsahu, přístupů k výuce a průřezových témat (knižní informační znalosti, informatika, kulturní vzdělávání), úrovni prohlubující proces dovedností a dalších spojovacích prvků. Některé

mezipředmětové vazby jsou konstantní v historii školy, zatímco jiné mohou být i nadále aktualizovány. Doporučuje se také, týmová práce učitelů různých předmětů v integraci učebních osnov. To může například, v tématu reformace zahrnovat učitele slovinšského jazyka, což vysvětlí fenomén z jiného úhlu, hodinu učitelé připraví, realizují a vyhodnotí dohromady.

- Zeměpis: Užší a větší časové propojení s výukovými cíli a obsahem vzdělávání geografie se doporučuje zejména pro ty historické kapitoly, které vyžadují dobrou prostorovou orientaci. Doporučuje se pracovat s mapou v kapitolách, které jí vyžadují (země Starého Východu, starověký svět, Korutany, velké zeměpisné objevy, dvě světové války, dekolonizace, globalizace, atd.). Žáci by měli přikládat zvláštní pozornost podobnostem a rozdílům v práci s fyzickými a historickými mapami, přírodními a geografickými jevy a změnám ve vesmíru a prostředí, které ovlivnilo historický vývoj.
- Slovinština: Historická fakta, jevy a procesy v hodinách dějepisu se zabývají populární vědou a literárními pasážemi s historickým pozadím a jsou osvěžující a vrhnou nové světlo na historickou látku. Výuce dějepisu je přikládána důležitost v jednání s minulými historickými událostmi a smyslem pro hodnoty spojenými s poznatky získanými ve slovinštině.
- Školní knihovna: (knižní informační znalosti), informatika. Učitel historie nastaví vzdělávací cíle a obsah bude prováděn ve spojení se školním knihovníkem a IT specialistou. Vybere učební cíle a obsah Knihovnicko-informačních dovedností a IT, aby společně vypracovaly informace o gramotnosti studenta, který bude schopen získat, zvolit, hodnotit, využít a prezentovat informace v knihovnických a informačních zdrojích v jiných institucích, např. v archivu, muzeu, atd. Přitom použije zejména podporu různých webových informačních systémů pro příklad. COBISS / OPAC. Využije také virtuální knihovny, digitální knihovny a další internetové portály a software.
- Hudební výchova: Při zvážení učení o každodenním životě a kulturních úspěších historických období, spojí historii a hudební výchovu. V některých případech, učitel dějepisu používá v hodině hudební pozadí, tedy hudbu z uváděného období (barokní hudba).

- Výtvarná výchova; technika a technologie; Projektové práce různých aktivit (kluby, výzkumné práce, další školní aktivity) mohou být také společné produkty související s historickými tématy (obrazy, kresby a modely, atd.).
- Občanská výchova a etika: Projednávání řady výukových cílů a obsahů tohoto předmětu spojeného s historií. Učitel může použít aktivní způsoby (mini-diskuze, hra, aplikace) spojení historie a občanská výchovy a etiky. Je také důležité, aby historie a občanská výchova a etika byla předkládána ve vztahu k žákům s příslušnými hodnoty z hlediska výchovy k demokratickému občanství.
- Matematika a přírodovědné předměty: Také tyto objekty mohou být spojeny s historií. Na chápání času a síťových událostí je zásadní matematická představivost (počítání let, např.: před naším letopočtem), ale také je možné připojit je ke konkrétním historickým situacím (např.: Pythagoras, Archimedes). Totéž platí i pro některé další přírodovědné předměty (fyzika, chemie, biologie).
- Kulturní vzdělávání a formování lidského kulturního povědomí a vyjádření je jedním z ústředních prvků celoživotního učení, které významně přispívá k celkovému rozvoji osobnosti každého jednotlivce.

Do vzdělávacích cílů a obsahu by měly být zahrnuty i metody a techniky v různých předmětech (umělecké vzdělávání jako průřezové téma). Učitel svým osobním příkladem vyvolá v žácích zájem o sledování kulturních aktivit a pobízí k aktivní účasti a přispívá k jejich osobnímu rozvoji a estetickému cítění. Pomáhá jim rozvíjet schopnost kulturního projevu, rozvíjet své čtenářské návyky a trénink pochopení a využití kulturních projevů a tradic (interkulturní porozumění). Učitel používá různé přístupy (motivace, učební obsah, metody a formy), a tím jsou studenti vedeni ke kritice, zejména tvůrčímu vztahu ke kultuře. Zároveň by měl podporovat mezikulturní dialog a u mladých lidí rozvíjet smysl pro etické, estetické a duchovní rozměry.

5.4 Hodnocení studentů

Při kontrole a hodnocení znalostí, musí učitel stanovit jasná kritéria, která jsou stanovena na základě standardů znalostí. V souladu s právními předpisy, jakož i výsledky moderní didaktiky dějepisu učitel pomocí různých metod a forem testuje a hodnotí.

Učitel kontroluje znalosti studentů a poskytuje odpovídající zpětnou vazbu před posouzením úrovně znalostí. Učitelé by měli sledovat deklarativní znalosti (znalosti a porozumění historických událostí, jevů a procesů), procedurální znalosti (a dovednosti), týkající se vztahů, chování, postojů a názorů, které patří do povinné části osnov učebního plánu (povinných témat), a znalosti, které jsou popsány ve výběrové součásti osnov (výběrových témat). Je možné použít různé metody hodnocení, například autentické úkoly nebo portfolio. Při hodnocení znalostí učitel určí a zhodnotí znalosti studentů ve vztahu k normám znalostí. Učitel k hodnocení používá různé způsoby, například ústní odpovědi, písemné (např. písemné testy, pracovní listy, historické eseje), práce na projektech, plakáty, modely, různá nezávislá vystoupení, historická hlasová cvičení, různé typy prezentace (např. PowerPoint), atd.

Především by měla být v ověřování a posuzování věnována pozornost:

1. poznání a pochopení historických událostí, jevů a procesů:

- poznání a pochopení historických událostí, jevů, procesů,
- použití historické terminologie, definic a pojmů,
- oddělení historických příčin, spouštěčů a důsledků,
- rozdíl mezi historickými fakty, důkazy, názory, pohledy a interpretacemi,
- orientace v historickém průběhu času;

2. analýza, syntéza a interpretace historických pramenů:

- výběr, analýza a kritické zhodnocení důvěryhodných a užitečných informací a důkazy z různých historických pramenů a literatury,
- oddělovat podstatné a nepodstatné údaje
- vytvoření nezávislých závěrů, interpretací, názorů, pohledů, původních návrhů a řešení,
- prezentace závěrů, názorů, pohledů, původních návrhů a řešení různými způsoby (ústně, písemně, pomocí plakátů, dokladů, esejí, IT, atd);

3. vytváření, psaní a prezentace různých produktů (papíry, plakáty, modely, eseje, IT, atd.):

- vybrané historické prameny a literatura odpovídající zvolenému tématu produktu
- použité historické prameny a literatura byly řádně citovány a jsou uvedeny v příloze, nebo v seznamu literatury,
- spisy jsou vhodně strukturovány v úvodu, hlavní části a závěru,
- produkt je správně uveden i v IT formě.